

consecuti. Hæc enim apostolorum constitutio sancta est; cui qui contradicit, catholicus non est. Omnis autem qui hæresim tuetur, hæreticus est. Nemo hanc non esse hæresim dicere potest, quam sancta, et apostolica Ecclesia in multis conciliis hæresim nominat, et cum suis auctoribus damnat. »

Talis allocutio inter pontificem et abbatem invidiæ et odii fomitem ministravit. Inter cætera vero, quæ tunc pontifex in abbatem locutus est, ait : Nisi illum a monasterii administratione removero, ipse suis argumentis Ecclesiæ mihi regimen tollet. Quapropter eidem abbati direxit epistolam, qua vetuit ne ultra ferre apostolicam sedem episcopum aliquem monasterio præesse tam celebri. Fratribus etiam per Leonem Ostiensem episcopum, et hujus cœnobii monachum litteras misit, mandans, ne ipsi viro ulterius obedirent, sed secundum Deum regulariter sibi abbatem eligerent; sin autem secus agerent, in omnibus monasterii cellis abbates ipse staueret. Hoc ubi abbas audivit, convocatis fratribus ostendere cœpit quænam inter ipsum et summum pontificem pro causis ecclesiasticis esset orta dissentio; simulque admonuit, ut si abbatem, quem ipse eligeret, vellent, et illos et hunc locum pro viribus protegeret atque defenderet. Erat tunc in monasterio frater Peregrinus nomine, natione Ligur, sæculari astutia callidus, cui regiminis onus imponere decernebat. Quod cum fratres didicissent, dixerunt abbati, quandiu ipse vellet ei abbatis jure præesse, omnes illi ut domino, ac Patri obedirent; sin autem C

ea cura desisteret, electionem quæ illis ex regule præcepto debebatur, nulli omnino permetterent, sed ipsi antiquo more abbatem sibi constituerent. Hoc Peregrinus ille audiens, et id violenter implere posse se putans, armatos milites ad custodiendum monasterium in suum auxilium evocat. Postera vero die, fratribus Ecclesiam ad missam celebrandam cum pace introeuntibus, subito armata tellis occurrit multitudo furentium, et qui essent, qui voluntatem abbatis nollent implere, quærentium. Fratres autem hæc nimis ægre, et indigne ferentes, unanimiter in illos ruunt, monasterioque deturbant. Quod ubi abbati nuntiatum est, ad monasterium continuo ascendit, vocatisque ad se fratribus : Nolo, inquit, ut propter me inter vos, et Romanum pontificem scandalum oriatur, virgamque pastoralem super altare ponens : Accipite, inquit, quam mihi tradidistis; absoluteque fratribus facta, ad episcopatum suum rediit. Ubi in sancta conversatio usque ad Oderisii secundi abbatis tempora vivens feliciter migravit ad Dominum pridie Kalend. Septembris. Sepultus est in civitate Signina, in Ecclesia S. Dei Genitricis et V. Mariæ. Ad ejus memoriam etiam hodie Dominus miracula patrare dignatur ipsius intercedentibus meritis.

Girardus abbas XII istius monasterii, nobilissima Marsosum stirpe progenitus, post Othonis transitum, Bruno quo supra retulimus ordine abbas effectus fuisset, ac Rom. pontificis jussu monasterii relicta cura, ad episcopatum suum remeasset, a fratribus uno consensu abbas eligitur.

IN COMMENTARIUM VITÆ

S. BRUNONIS ASTENSIS SIGNIENSIVM EPISCOPI

PROCEMIUM.

Infantæ virorum conditioni plerumque ascribitur, si illis temporibus ortum habuerint, vitamque duxerint, quæ obscura, inculta, infimique ævi appellantur. Fateor equidem prærogativam quamdam excellentiæ, et honoris ætati illi accedere, in qua humaniores litteræ, et facultates maxime claruerunt, præstantioraque scripta doctorum hominum prodierunt; quare felices, beatique censentur, qui fortunatis illis diebus floruerunt. Ab hoc eminenti subsellio hi deieci solent, qui ex temporum vicissitudine, scientiis ad occasum vergentibus, nati sunt; quique, neglectis pene bonis studiis, præclara exemplaria ante oculos sibi proponere non habuere. Verum quia virtus et sapientia tanto gloriosior exurgit, quanto difficilior est progressus ad ipsam; cum majori conatu, proprioque ingenio adqui-

ratur, iis equidem consentire nequeo, qui de meritis hominum a nota ætatis rationem desumere præsumunt. Hoc præjudicium, seu indignam de S. Brunone Astensi Signiensium episcopo a nonnullis usurpatam opinionem propulsare aggredior, eumque inter illustriores episcopos, celebriores inter doctores, interque optime meritos de Ecclesia catholica Patres collocandum esse contendo. Et quidem quod ad sapientiam spectat, non illam solum commendari velim, quæ humana est, et qua philosophi plures ethnici excelluerunt, sed illam quæ desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. 11, 17), quamque, ut monet sapientissimus Salomon, Eccli. 1, 11 : *Effundit Deus in homines, secundum datum suum, et præbet illam diligentibus se.* Revera si S. Brunonis in divinos libros commentationes

æqua mente perpendantur, si theologici tractatus ad examen revocentur, si mysteriorum, sacrorumque rituum expositio, si homiliarum sermonumque seges copiosa suspiciatur, S. episcopus Signiensis clarioribus divinæ doctrinæ magistris accensendus erit. Quid mirum ergo, si hæc lucerna tam lucens, non sub modio latuerit, sed super candelabrum posita in domum Dei universam splendorem suum effuderit (*Math. v, 15*), si hæreticos, hæresesque confutarit, si præcipuis ecclesiæ dignitatibus atque muneribus perfuans fuerit, si exterarum nationum amorem et existimationem ubique sibi conciliaverit, si celebriores scriptores de sanctitate et doctrina ejus præclara testimonia reliquerint, si summi pontifices plurimi eam fecerint? Cum hos supremos Ecclesiæ pastores memorem, velim præ-

ut C. Marius ad hibernandum cum suo exercitu Syllam oppugnaturus elegerit, ejusque castra in eo tutissimo loco collocarit. Sed inter primas Campaniæ urbes Signia recensetur, quæ, abdicatis falsis numinibus, Christianæ religioni nomen dedit, et episcopali dignitate decorata fuit. Profecto temporibus S. Symmachi, qui plura concilia Romæ celebravit, Signini episcopi Sanctulus, et Justus synodalibus decretis subscripti reperiuntur, illamque sedem plures antistites sanctitate et doctrina conspicui illustrarunt. Signiensis civitatis celebritatem auget S. Vitalianus Rom. pontifex, cui ipsa natale dedit, quique Romanam Ecclesiam ab 415 ad 4169 sanctissime gubernavit, atque Anglorum coepostolus nuncupatur, quod eam in insulam, missis ministris evangelicis, primum catholicæ fidei lumen invexerit. Hæc sub ejus marmoreo simulacro in majori templo Signiæ ad perpetuam tanti pontificis sui que civis memoriam inscripta S. P. Q. S. collocavit. Alter commendandæ Signiæ civitatis titulus desumi potest ex eo quod persæpe Romani pontifices, ab Urbe discedere coacti, rebel-latis, aut parum totis aliis suæ ditionis civitatibus, illam sibi domicilium elegerint, et non tam a loci opportunitate, cum in culmine excelsi montis sedeat civitas, sed ab incolarum fidelitate se satis defensos putarint. Tandem ad majus gloriæ Signien-sium incrementum accedit, quod Alexander III S. Thomæ archiepiscopi Cantuariensis, et Lucius III S. Brunonis apotheosim, accitis ex tota Campania episcopis, atque præsentibus pluribus S. R. E. cardinalibus, in majori templo ejusdem urbis solem-niter celebrarunt.

DE VITA S. BRUNONIS COMMENTARIUS.

CAPUT PRIMUM.

De patria et natali S. Brunonis.

Qui veterum temporum historias accuratiori ordine et veritatis investigatione producere cupiunt, dubii statim hærent in limine operis, si primos earum scriptores inter se discrepantes inventiant. Id sane mihi contingit acta S. Brunonis episcopi Signiensis scribenti, cum Petrus Diaconus monachus, Chronici Casinensis a Leone Ostiensi cæpti continuator, plurimum dissentiat ab auctore anonymo, ut ferunt, Signiæ canonico, non tam in designanda patria et parentibus Brunonis, quam in multis quæ gesta ejus complectuntur. Chronologus enim Casinensis scripsit Brunonem in Liguriæ provincia ortum ex illustri Astensium civium prosapia. Anonymus vero Brunoni Solerium agri Alexandrini oppidum natalem dedisse tradidit, parentesque ejus Andream et Willam nullo nobilitatis genere excelluisse. Sed scriptoris Casinensis partes multis propugnat rationum momentis Phi-

lippus Malabayles abbas Cisterciensis sua in disquisitione de Vita S. Brunonis, quam Maurus, Marchesius monachus cum præfatis scriptoribus edidit. Is igitur Brunonem Astæ natum, et ex gente, cognomento Astensi, sanguine, et dominio Castri Solerri maxime illustri progenitum contendit. In eandem venisse sententiam videntur Ferdinandus Ughellius, Arnoldus Wion, Matthæus Lauretis, Mabilionius, Ferrarius, Lucentius, pluresque alii, quibus Brunonis gesta exornarunt. Parum tamen ad ejus nominis gloriam refert, si Astenses aut Solerenses civem illum sibi vindicent, cum non patria, nec generis clara propago, sed virtutes et facta eximia atque illustria virum commendabilem reddant. Silentio tamen præterire non arbitror Solerensem gentem, apud Allobrogos clarissimam, S. Brunonem suum facere, ejusque nomen, tanquam in familia hæreditarium, jam longa per tempora assumere consuevisse (36). Quo vero anno in lucem prodierit Bruno, quamvis apud biographos nulla fiat affirmatur; qui sunt, Ecclesia in catalogo scriptor. Pedemont. p. 42, Ughellius Ital. Sac. colum. 4236,

(36) Brunonem origine Astensem, et ex gente Solari aut Soleria ortum a pluribus scriptoribus

mentio, conjicitur tamen ex eo quo episcopus Signiensis ordinatus est. Id contigit post concilium Romanum, ut infra docebimus. Hæc autem synodus coacta fuit a S. Gregorio VII, anno 1079, nemine discrepante, cumque in ea Bruno Berengarium hæreticum confutaverit aliaque doctrinæ singularis prudentiæ ac sanctimoniæ testimonia præbuerit, tunc septimum circiter lustrum eum agere argui potest, eaque florere ætate qua episcopali munere optime fungeretur. His itaque positis, perspicuum erit anno 44 post millesimum natalem Brunonis consignandum esse (37).

CAPUT II.

De institutione Brunonis, ejusque studiis.

Mos jam ab ipso S. Benedicti ævo invaluerat, apud nobiles viros, quemadmodum SS. Placidus et Maurus fidem faciunt, quod liberos suos sub ejus disciplina collocarent, ut sanctiora pietatis Christianæ rudimenta perciperent bonisque litteris imbuerentur. Cum ergo S. patriarchæ alumni in monasterio S. Perpetui prope Astam tunc temporis maxime florenter, Andreas et Willa Brunonis parentes eum infantem adhuc, in quo eximia optimæ indolis primordia inspexerant, eximiis illis religiosi viri instituendum tradiderunt. Nescio utrum plus ingenii ad scientiarum facultates comparandas, an majus acquirendæ sapientiæ cœlestis studium in adolescentulo Brunone ejus educationi præpositi admirarentur, siquidem quidquid mentem et animum perficeret atque exornare poterat, avidissime consectabatur. Absoluto apud Benedictinos humaniorum litterarum curriculo, Bruno a parentibus magna de eo sperantibus ad Bononiense Lycæum tota in Italia celebrimum mittitur, altiores scientias comparaturus. Supervacaneum hic meminisse reor admirabilem candorem quo suos inter æquales Bruno statim enituit, ejusdemque in frequentandis præceptoribus suis diligentiam et sedulitatem. Hanc enim summam animi contentionem cum singulari ingenii felicitate conjunxisse Brunonem ostendunt, non tam honores omnes et gradus, quos Lyœi præses ei contulerunt, quam præclara studiorum suorum specimina, quæ in lucem protulit quæque nos iterum colligere ac edere aggressi sumus. In his profundam divinarum Scripturarum intelligentiam, Hebraicæ et Græcæ linguæ cognitionem plurimam universæque eruditionis

tom. I, Rosoti syllab. scriptor. Pedemont. pag. 127, Leiserus in Hist. poetic. et poem. mediæ ævi, et alii. Ex opposito alii tradidere S. Brunonem ex familia Astensi Solerii natalem habuisse, quos, ut superiores recenset claris. comes Joan. M. Mazzuchellus Brixien. tom. II, part. IV, p. 227. Sunt autem Possevinus tom. I, Append. fac., Einsingerius, Gabriel Busselin. in Histor. univers., Porta in Alexandria illustrata, p. 220, Sopranius autem, et Oldoinius Brunonem inter scriptores Ligures numerant. Utraque opinio suos habet propugnatores. Astensem Brunonem dixere scriptores, vel ex Asta natalis ejus loco, vel quia Solerium ubi plures eum natum volunt eo tempore in diœcesi Astensi reperiebatur.

(37) Corradus Corradus O. P. qui an. 1094 breve

A thesaurum sibi comparatum esse, omnes qui de ejus scriptis egerunt amplissimè probaverunt. Postquam Brunonem parentes Astam revocarunt, ipse auctor fuit brevis commentarii in psalmos, ut Ingoni episcopo suo morem gereret, quemadmodum idem ipse in præfatione ad Apocalypsim testimonium præbet. Quamvis de Brunonis scriptis in prolegomenis actum sit, hæc commemorare licuit, ut certo constet, expletis Bononiæ studiis suis, illustrioribus excultum facultatibus in patriam revertisse. Hoc de reddita scriptores aliqui dubitarunt, ut Corradus, eumque Bononia Romam continuo processisse docuerunt, sed eorum opinio prorsus est rejicienda.

CAPUT III.

De primis dignitatibus Brunonis.

B Altera inter biographos non levis discrepantia occurrit, cum aliqui canonicum Astensem asserant, alii Senensem, alii etiam in utraque urbe illam dignitatem sustinuisse velint. Qui pro canonicatu Astensi contendunt, Petri diaconi auctoritatem asserunt, et vetustissimam Brunonis iconem apud canonicos cathedralis illius asservatam dicunt, quæ eum juvenem canonici vestimentis indutum repræsentat: itaque memorant similem statuam in sacello ipsi dicato, super omnium memoriam erectam. Aiunt etiam Bruni vel Brunonis nomen in aliquibus pervetustis tabulis descriptum haberi, quæ in canonicorum archivo asservantur. Addunt præterea ab ratione minime alienum esse Ingonem, episcopum sanctitate et doctrina præclarum (38), inter canonicos Ecclesiæ suæ Brunonem cooptatum voluisse, ut tanquam sidus in ea coruscaret, eximiæque sapientiæ lumina suum in populum effunderet. Jam, ut dictum est supra, primam psalmorum egerat interpretationem, qua quantum in sacris studiis versatus esset, eidem antistiti suo probaverat. Alii autem Brunonem canonicum Senis fuisse propugnant (39), cum ipse eadem in præfatione ad Apocalypsim de se dicat: « Senensibus canonicis, cum quibus et ipse qualiscunque canonicus victitabam, Cantica canticorum, pro ut potui, exposui. » Non ignorat hujuscæ opinionis assertores, locum hunc aliquos interpretatos, pro victu, quem Brunoni, dum Senis versaretur, canonici illi suppeditarint, non quod revera canonicatum inter ipsos obtinuerit. At hujusmodi interpretationem, ut indecoram nimis tanto viro, rejiciunt plures, nec

gestorum S. Brunonis compendium Italice scriptum in 8 edidit, orum ejus collocaat anno post millesimum 48. A nostra tamen sententia non recedimus; quod conformiori sit calculo annorum vitæ Brunonis.

(38) Hic ab anno 1072 ad annum 1079, Astensem gubernavit Ecclesiam.

(39) « Marcus Antonius Scipio in abbatum Casinensium elogiis rotunde pronuntiat (ut ait Malabayles) Brunonem emenso studiorum curriculo, jam natu grandiolem in Etruriam descendentem, Senis in templo maximo, magna sodalium approbatione, Canonicum aliquandiu egisse. » Corrigitur est Crillerius, qui Brunonem nostrum Signiensem, non Senensem canonicum dicit.

alium sensum verba illa referre volunt, quam ibi Brunonem ad canonicatum assumptum, conversationem suam canonicis illis omnino conformem reddidisse. Astæ enim ut Vercellis, canonici tunc velut monachi intra claustra regulariter vivebant Ecclesiæque majori plene addicti inserviebant. Senis autem aliis institutis canonici regi poterant, ac proinde verisimile est non diversam ab eis vitæ rationem Brunonem suscepisse (40). De Astensai canonicatu Brunoni tradito chronologus Casinensis luculentum testimonium præbet, quod sequitur Ughellius; e contra vero Bollandiani, pro singularibus virtutis et doctrinæ meritis, canonicos Senenses Brunonem collegam suum fecisse judicant. Ultramque sententiam ita conciliant illi, scilicet quod Bruno reversus in patriam, aliquot annis ibi canonicus fuerit; postea vero fieri potuit ut desiderio vel voto potendi Casinum, Astam relinqueret atque Romam versus proficisceretur. Verum cum Senas venisset, non ut incognitus ultra ei progredi liboît, siquidem Rodolphus Coloniensis illius urbis episcopus, sanctitate, et doctrina commendatissimus et canonici, ex quibus aliqui sodalem forsam et amicum Bononiam habuerant, vel a fama jam celebratum noscerent, collato illi canonicatu, apud se retinere conati sunt; quorum deinde rogatu Bruno Cantica canticorum explanavit. Bem aliter refert Corradus. Inquit enim Brunonem, celebritate insignis pietatis et sapientiæ episcopi Senarum commotum eum adiiisse. Cum autem ab eo de nonnullis theologicis questionibus interrogaretur coram aliquibus ex præcipuis ecclesiasticis viris, non tam elegantiam et doctrinæ copiam quam singularem ipsius modestiam et comitatem, admirati, eum licet reluctanter qui aliud perfectionis vitæ genus sibi proposuerat, inter majoris Ecclesiæ canonicos cooptare voluerunt. Addit etiam ab episcopo Senensi Brunonem sacerdotem ordinatum fuisse, et sex annis canonici dignitatem Senis sustinuisse atque insignia pietatis ac integritatis vitæ specimina dedisse. Neque repugnat ætati, qua assertitur Romam se contulisse Brunonem, si aliquos annos in canonicatu Astensi, alios in Senensi transegisse statuerimus, cum major tunc triginta annis, ab episcopali ordinatione, ut superius dictum est, probetur. Opponunt aliqui nullum Senis Brunonem ibi canonicum fuisse existere documentum, sed nemo ignorat quæ quantaque ubique vetustas temporum ac bellorum vicissitudines raperint atque destruxerint; cumque adsit ipsius Brunonis testimonium, satis est pro omnibus ejusdem auctoritas. Neque omittenda mihi est canonicorum Senensium erga S. Brunonem a majoribus suis in eos derivata

A pietas, anniversariaque apud ipsos ejus diei festus, juxta ecclesiasticum ritum, celebritas, quam non nisi ex probatis actis, S. Brunonem in metropolitana ecclesia canonicum fuisse, Romanos pontifices indulsisse supponi potest. Illis addo spectatissimum atque doctissimum D. Tiberium Burghesium archiepiscopum Senensem, quem dñi sospitem Deus illa in sede conservet, nonnullosque etiam ejus Ecclesiæ canonicos S. Brunoni devotos hanc recentem operum ejus editionem, vix eis innotuit. sibi comarare voluisse.

CAPUT IV.

De itinere Brunonis ad urbem.

Qui patriam et parentes, quos maxime diligimus, reliquerat, ut Casinum peteret, ibique totus spiritali vitæ vacaret, a Senensibus retineri non potuit, quin in proposito abdicationis sæculi maneret. Valdidixit itaque Bruno episcopo Senensi et canonicis collegis suis ægre ejus discessum ferentibus, et Romam venit SS. apostolorum limina et celebriorum martyrum monumenta pie ac obsequenter salutaturus (41). At neque hic celari potuit Bruno; sed innotuit S. Petro Igneo episcopo Albanensi, et cardinali (42), qui eum apud se hospitari voluit, eique officia omnia præstare non destitit, spectabilis viri præsentia et colloquio devictus. Cum autem Petros familiariter ageret cum Brunone, et sapientiæ amplitudinem moresque sanctissimos in eo magis magisque admiraretur, Gregorio VII, summo pontifici illum commendans, valde utilem Ecclesiæ illis præsertim diebus prædicavit, quibus magni sane fluctus Ecclesiam conflictabant.

Desiderio incensus pontifex visendi Brunonem, ad se accersivit, pluraque collocutus cum eo de statu Ecclesiæ ac præcipue de hæresi Berengarii, qui jamdiu catholicum dogma de sacramento altaris penitus evertēbat, adeo sapienter et apposite ad refutandum errorem coram pontifice disseruit ut ejus expectationem singularem longesuperaret. Paucis hic recolamus existimationem quam Bruno apud Petrum Igneum, et Gregorium papam tanta doctrina et sanctitate spectabiles sibi conciliavit (43), ut quamvis Romæ centum quinquaginta episcopi ad concilium convocati adessent, ipse electus fuit, Hist. eccl., l. LXIX, an. 1079, ut eadem in synodo cum Berengario disceptaret. A Fleurio docemur Albericum monachum Casinensem Brunoni adjunctum fuisse; at nec Binius, nec Ughellius, neque Spondanus de eo mentionem habent.

CAPUT V.

De disputatione cum Berengario in concilio Romano.

Mense Febuario anni 1079, Gregorius VII Romæ

(40) Canonici Astenses regulam S. Benedicti profitebantur contra Pennoti opinionem, qui eos secundum S. Augustini institutum regi scripsit. Ita Gattula p. 1, p. 372, Histor. Casin.

(41) Refert Corradus Brunonem ab episcopo Senensi ad gravia quedam pertractanda negotia Romam missum.

(42) Celeberrimus est in Ecclesiæ fastis S. Petrus

ex nobilissima Aldobrandescorum gente Florentiæ natus, S. Joan. Gualberti ab infantia discipulus, ejusque congregationis insigne ornamentum, quod per incensum rogam bis illæsus transierit ad ostendendam Simoniacorum nequitiam.

(43) Ex Vita S. Leonis papæ IX a Brunone scripta constat quanta fuerit familiaritas ejus, et consuetudo cum Gregorio VII pontifice.

concilium habuit in ecclesia S. Salvatoris, cui 150 A
episcopi interfuere, ex quibus clariiores, Henricus
patriarcha Aquileiensis, Petrus Igneus Albanensis,
Anselmus Lucensis, Landolphus Pisanus, Raynerius
Florentinus. Hujus conventus causa præcipua fuit
relapsus Berengarii in eandem hæresim (44), negan-
tis realem Christi præsentiam in Eucharistiæ sacra-
mento, propter quam tribus in conciliis jam damna-
tus fuerat, et modo novis sophismatibus et
argumentationibus tueri nitetur. Berengarium
Turonensem Ecclesiæ Andegavensis archidiaconum
acumina ingenii insignem et in Peripateticorum
schola exercitatissimum scriptores illius ævi faten-
tur. Hoc cum adversario viri cæteroquin docti, et in
divinis litteris ac in theologicis disciplinis versati
congregari renuebant, quia in disputationibus non
exercitati, dolis et sophismatibus cavillosi hominis,
se exponere nolebant (45). Tanti certaminis difficul-
tas Brunonem non expavit, naceriter in arenam
descendit, astantibus, non tam pontifice et episcopis,
quam clero Romano universo. Longa fuit Brunonem
inter et Berengarium concertatio, in qua, cum quid-
quid subtilius et argutius excogitaverat hæresiarcha
refutasset, et feliciter contrivisset, victas ei manus
dedit, publice in concilio hæresim suam damnavit,
et orthodoxam fidem de sanctissima eucharistia
profteri pollicitus est. Hujusmodi victoria magnam
Brunoni peperit gloriam nominisque celebritatem;
atque ei pontifex et Patres festivis acclamationibus
gratulati sunt, quas facilius est mente concipere
quam referre. At Gregorius quanti Brunonem face-
ret, non solum verbis significavit, sed eo ex tempore
sibi proposuit ad episcopatus dignitatem proho-
vere (46).

CAPUT VI.

De Brunonis electione in episcopum Signiensem.

Ecclesia Signiensis in Campania, vita functo
Erasmus pastore suo vacabat. Huic Gregorius ponti-
ficatus sui A. V. statuit Brunonem successorem
dare, remque cum Petro Igneo cardinali et episcopo
Albanensi contulit, ut quem maxime alienum ab
honoribus, et Casinensis recessus vehementer cupi-
dum perspexerat, ad onus subeundum adhortaretur.
Vix Petrus Igneus Gregorii mentem Brunoni notam
fecit, se tanto honore indignum professus est, præ-
bibusque et lacrymis eum exoravit, ut pontificem a

sententia amoveret, sibi que fas esset religiosæ vitæ
quam voverat sub disciplina S. Benedicti se conse-
crare. Aiebat enim in mundanis curis et sollicitudi-
nibus difficile admodum esse Deo servire, non autem
segregatus a sæculo et in solitudine, ubi omnia ad
Deum alliciunt plurimæque sunt ad pietatem incita-
menta. Quæ a viris sanctis aguntur, non nisi
sancte probeque fieri censendum est. Jam pontifex
Brunonem episcopum designaverat, sed illam quem
valde diligebat præcepto compellere renuebat; quare
convenit cum episcopo Albanensi, ut secum suum
candidatum duceret, et pontificis mandatum ei si-
gnificaret, quo jusserat ut electioni Signiensis epi-
scopi præset. Roma Petrus Igneus et Bruno pro-
ficiscuntur, Signiamque sub nocte perveniunt.
B. Secreto episcopus Albanensis advocat canonicos et
majores civitatis, eisque sermonem habet de eorum
pastore eligendo, multis commendans virum quem
mane concionantem audirent, et desiderium pontificis
eis manifestavit. Vix dies illuxit, frequentissimus pe-
pulus ad majus templum B. M. V., totusque clerus ad-
venit. Præmissis igitur consuetis precibus, Bruno sug-
gestum ascendit, tantaque gratia et orationis copia de
concordia et pace electionis egit, ut omnes in sui ad-
mirationem et gaudium arripuerit. Altera autem die
fluunt comitia, in quibus Bruno unanimi consensu,
et suffragio episcopus eligitur; sed hæc inopinata
sui electio adeo animum ejus tristitia affecit ut nocte
Signia fugere deliberaverit. Verum quia non homi-
num sed Dei voluntas erat ut Bruno Ecclesiam illam
regendam suscipere, repugnantia ejus portentosis
signis victa tandem fuit. De his chronologus Casi-
nensis, et anonymus testimonium præbent. « Talia
(ita Leo Ostiensis) dum ad ejus notitiam pervenis-
sent, intempestæ noctis silentio, B. Mariæ ecclesiam
egrediens, fugam arripuit. Itaque dum meditata
implere satageret, in quodam trivio virgo quædam
imperiali trabea adornata, cujus facies splendebat
sicut sol, illi eminus astitit, quam unde, qualis,
quæve esset, et quo tenderet, requisivisset, illa re-
spondit. Sponsam, quam non bene fugis, me noveris
esse. Quapropter, ut ad ecclesiam redeas, ex Dei
omnipotentis parte tibi præcipio, et cave ne Dei
ulterius velis resistere voluntati: et his dictis dispa-
ruit. Perculsus ad hæc Bruno, tanto virginis flamine,
Deique in sua ordinatione voluntatem advertens,

(44) Ejuraverat enim errorem suum in concilio
Vercellensi anno 1053, præsentem S. Leone IX, de-
nuo in synodo Turonensi an. 1054; iterumque in
concilio Lateran. sub Nicolao II, an. 1059.

(45) « Eodem tempore B. Gregorio VII, in Late-
ranensi palatio residente de sacramento corporis, et
sanguinis D. N. J. C. a quodam magistro Berengario,
qui de eodem sacramento minus fideliter sentiebat,
gravis admodum agitabatur quæstio, nec inveniebat
aliquis, qui cum eodem magistro de tanti myster-
rii sacramento disputare præsumeret, quia magister
ille in quæstionum conflictu nimis erat exercita-
tus, etc. Anonymus. » Severinus Binus in notis ad
hoc concilium, hæc habet: « In hoc concilio S. Brun-
onem, qui paulo post Signiæ episcopus creatus est,

adversus Berengarium disputasse, acta vitæ illius
testantur. » Tom. X, col. 380, edit. Paris, 1671.
Idem asserit Pagi ad an. 1079, n. 3, eumque lau-
dat quod Berengarium confutaverit.

(46) In hoc concilio adversus Berengarium dispu-
tasse S. Brunum, sive Brunonem, doctrina et sanc-
titate hoc sæculo clarum, qui paulo post creatus
est in vito, sed cogentibus eum divinitus ostensis
visionibus, Signiæ episcopus; ejus vitæ acta testan-
tur. » Spondanus ad an. 1079. Gregorii VII, an. 7.
Theophilus etiam Raynaudus *De bonis et malis libris*,
p. 1. Erot. 10, § 2, pag. 377, S. Brunonem Signien-
sem magnum appellat concertatorem in Berenga-
rium sub Gregorio VII.

succubuit, et pontificiam cathedram lætantibus omnibus ascendit. » Anonymus vero addit Brunonem post electionem suam, una cum S. cardinali Albanensi, et legatis Signiensibus Romam venisse, quos ut Gregorius coram se habuit, valde lætatus est atque mandatum dedit, ut electus de more sacram ordinationem susciperet. Nova refert idem auctor portenta novasque visiones successivis noctibus Brunoni apparuisse, hanc esse Dei voluntatem confirmantes, ut Ecclesiam Signiensem sibi in sponsam conjungeret; quibus humillime paruit, et episcopus tandem ab ipso pontifice ordinatus est. Ita anonymus scriptor, quem sequitur Corradus. Hic duo sunt adnotanda; primum chronologum Casinensem nihil de Brunonis disputatione cum Berengario, quamvis ab omnibus scriptoribus celebrata, meminisse; alteram errasse in assignanda Urbano II, ejusdem Brunonis assumptione ad episcopatum, non S. Gregorio VII, ut certiora documenta testantur. Hæc, aliaque plura, quæ chronologus Casinensis omisit, anonymus autem alique scriptores tradiderunt, satis ostendunt, illum non accuratam historiam de S. Brunone scripsisse.

CAPUT VII.

De Gestis Brunonis in episcopatu.

Ocius quam potuit, Bruno Roma discessit, et Signiam se contulit. Omitto lætitiæ significationes omnes, quibus ab universis civibus exceptus est, ut statim virtutum suarum imaginem gestorumque præstantiam oculis subjiciam. Jam a prima ætate monasticæ disciplinæ se penitus conformaverat eamque semper studiose retinuerat, hac ipsa ergo exitiæ saucitatis exemplar videri poterat. Verum proprias etiam episcopi virtutes Bruno exhibere contendit, de quibus anonymus præclarum testimonium reddit. « Primum, inquit, juxta mandatum apostolicum (*I Tim. III, 2*), irreprehensibilem se in omnibus exhibere cepit, sobrium, castum, humilem, mansuetum, atque benignum. In incessu quoque, in statura, habitu, et in omnibus motibus suis, nullius unquam offendeat aspectum, sed omnes actus, sermonesque suos modesta semper gravitate moderabatur. Erat enim in sermone verax, in judicio justus, in consilio providus, in jubendo discretus, in universa morum honestate præclarus. » Nocte ac die plurimum temporis orationi vacare in deliciis habuit, quotidie sanctum sacrificium piissime obtulit, SS. Patrum lectionibus mentem excolere, et nihil omittere solitus fuit, quod ad majus gratiæ cælestis, et sapientiæ incrementum sibi conferret. Cum autem propriæ justitiæ studio mirificam adimplendi pastoralis muneris sollicitudinem copularet, clericos in primis suos ad optimos mores informabat, populum a vitiis avocare, et ad Christianas virtutes quotidianis concionibus incendere satagebat, et si quid jurgii, aut dissidii oriretur in urbe humanissime componebat. Si vero ad opera charitatis descendam, eum patrem pauperum amantissimum se gessisse dicam, quidquid enim

A habebat, eis liberaliter suppeditabat, vix necessaria sibi reservans. Hæc copiose, ab eodem anonymo scriptore traduntur, ex quibus pauca referam. « Circa vero opera, ait, charitatis atque elemosinarum, ita erat attentus, ut nihil aliud cogitare videretur. Vestiebat nudos, esurientes alebat, peregrinos hospitio recipiebat, et omnibus pariter indigentibus subvenire curabat. » Pupilli enim, et viduæ patrociniæ, mœrentes, infirmi, derelicti, orphani, calamitatibus oppressi apud Brunonem solatium et levamen inveniebant. Omnia omnibus factus erat qui omnes Christo, ut ait Apostolus, lucrari cupiebat (*I Cor. IX, 22*). Verum quia in agro Domini semper spinæ, et cardui sunt, qui penitus evelli nequeunt, etiam Ecclesia Signiensis his nocentibus herbis infestabatur, nec omnes optimi cultoris labores ad meliorem frugem revocandas proficiebant. Hos inter flagitiosos homines de grege Brunonis quidam erat Adulphus, Viculi, ut aiunt, comes. Jam sæpe peramanter, patris instar, eum episcopus commonefecerat, ut mores suos pessimos corrigeret, ac omnipotentis Dei justitiam formidaret. Sed cum ex his esset, quibus cum bene feceris, pejores fiunt, pateruam odio habens admonitionem; eum de medio tollere scelestè deliberavit. Accidit autem quod die quadam Bruno aliquibus eum clericis comitantibus Roma Signiam rediret, et Viculum pertransiens, Adulphus obviam ei se fecit, fictisque blandimentis invitavit, ut suis in ædibus pernoctaret. Gratias egit episcopus, neque a proposito suo removeri potuit, quare scelestus comes videns se illum, satellitibus suis imperat ut Brunonem et clericos vincitos retineant et in carcerem trudent. Ad majorem angustiam et vexationem positi secum fuere custodes, homines nequam, qui, ut ipse narrat in *Exposit. psolmi I. IV, pag. 410*, livore et rabie contra eum incensis erant, et oculis eorum semper expositus, nihil sine ipsis agere ei licebat. « Cum aliquando, inquit, captus fuisset, mihi quidam ad custodiam dati sunt, qui præ cæteris me odio habebant, et ipsi quidem semper erant mecum, juxta me sedebant, sine quibus nihil agere poteram. » Cum in squalore, omniumque rerum indigentia plures transegisset dies S. præsul, demum sitis ardore vehementer excruciat, calicem aquæ sibi afferri petiit. Fertur aqua, a Brunone benedicatur, cumque eam gustare vellet, vinum reperit; quod portentum his, ac tertio renovatum, ubique prædicari cepit; et ipse Adulphus stupore et timore correptus non solum episcopum suum et clericos in libertatem restituit, sed veniam humillime petiit, quam confestim impetravit. Antequam tamen discederet, comitem admonuit, ut de crimine suo pœnitentiam ageret, scelestamque vitam in Christianam commutaret. Hæc omnia summopere commendanda de Brunone chronologus Casinensis prætermisit, sed memoriæ tradidit historiographus Signiensis. Redux Bruno Signiam ad consuetam sui pastoralis officii munera

per quam diligenter incumbere, Deoque gratias agebat, quod in clero pietatem, et in populo bonos mores florere conspiceret. At semper versabat animo dilectam Casini solitudinem, et cœnobitis illis invadebat, qui omnibus terrenis curis soluti, toto animo, ad Deum aspirare poterant, ejus deliciis perfrui, et in cœlestium rerum contemplatione recreari. Sed antequam huic capiti finem imponamus, nonnulla adnotanda supersunt; primum quidem in propria Signiensi Ecclesia altare B. M. V. dicatum consecravit, repositis in eo multis sanctorum reliquiis. Item aliam consecrationem Caputæ habuit sacræ ædis sancti Angeli in Formis, ab Othone abbate Casinensi rogatus, qui in honorem S. Nicolai eam exererat. Fatentur Bollandiani, ante-

quam Bruno ordinem S. Benedicti ingrederetur, viginti tribus annis Ecclesiam Signiensem administrasse. Idem S. episcopus cum inter prælatos suos domesticos secum haberet Urbanus II, anno D. I. 1089, VIII Id. Julii, ind. XII subscripsit constitutioni ejusdem pontificis, qua clero et populo Velitrensi omnes usus et privilegia confirmavit (47). Hujus pontificii diplomata apographum exstat in archivo Ecclesiæ Velitrensis, cujus mihi copiam fecit clarissimus præsul Stephanus Borgia S. congreg. de Propaganda fide a Secretis, modo S. R. E. cardinalis meritissimus. Speciosa est S. Brunonis subscriptio, quæ ita se habet; ejusdemque characteris forma exhibetur.

✠ Ego Bruno Signiensis episcopus assensum ꝑ hinc
 ꝑ an gy h i ꝑ l i z

triennium pridie Non. Septemb. S. Bruno adfuit assistens episcopus eidem Urbano II, in sacramento ecclesiæ Cavensis monasterii S. Benedicti, et ex mandato pontificis sacrum fecit sacellum privatum abbatis, ut habetur ex Muratorio, tom. VI, Italico. scriptor. p. 238, et pag. 240.

CAPUT VIII.

De transitu Brunonis ad monachos Casinenses.

Valedixit Bruno Ecclesiæ suæ, et institutum S. Benedicti in Casinensi monasterio amplexus est. Sed quomodo, et quando, vitæ ejus scriptores non conveniunt. Petrus enim Diaconus, qui gesta S. antistitis in episcopatu prorsus omisit (46), verbo vix facto de ejus ordinatione, statim eum Signia profectum dicit cum paucis civibus, sui episcopi voluntatem omnino ignorantibus, et Casinum se contulisse. Quo anno ad monachos Casinenses Bruno transierit chronologus Casinensis non adnotavit, sed tantum memoriæ tradidit Brunonem vehementer flagitantem ab abbate Oderisio inter monachos cooptatum fuisse, apostolica sede penitus inconsulta. Rem aliter describit anonymus, et sub pontifice Paschali II id contigisse affirmat. Ait enim quod, cum Bruno graviter decumberet in Apulia, quo Paschalis secum duxerat, suum ei desiderium aperuit se instituto S. Benedicti devovendi in Casinensi solitudine, nec aliud sibi gratius futurum quam quod hujusmodi sibi daretur facultas, si convalesceret. Pascha-

lis ergo pontifex, ne ex tristitia Brunonis infirmitas augetur, votis ejus annuit, dummodo tamen proximis ei semper foret, et in omnibus negotiis, si oporteret, ei præsto esset. Paschalis Romanus pontifex creatus fuit anno 1099. Post sexennium scilicet an. 1105, mense Januario Bruno episcopus Signiensis subscriptus apparet in documento membranaceo, quod exstat in archivo Casinensi, ediditque Erasmus Gattula in Access. ad Histor. Casin. part. I, p. 222, in quo legitur quod Robertus Calatianorum comes per manus D. Brunonis episcopi Signiensis concessit Oderisio abbati Casinensi, partim dono et partim numerata pecunia, urbem Pontis Corvi, qui etiam præsens fuit pretii solutioni. Sub fine ergo anni 1105, vel initio sequentis anni 1106, assumptio monasticæ professionis Brunonis collocari debet; nam eodem anno in Gallias cum Boamundo Antiochiæ principe a Paschali missus fuit, ut infra dicemus. Cum autem opus divina, valetudinem Bruno recuperasset, et beneplacitum apostolicum obtinisset, Casinum se contulit, atque, ut refert anonymus, tam ab abbate Oderisio, qui tunc monasterio eidem præerat, quam ab universis ejusdem Ecclesiæ fratribus honorifice valde susceptus est; ibique secundum S. Benedicti Regulam facta professione, habitum religionis accepit. Petro autem Diacono narranti querelas Signiensium, apud Paschalem pontificem, quod sine pastore relictis fuissent, quodque ille strenuos a suo

(47) Hujusmodi Urbani II constitutio edita reperitur in lib. III, pag. 204 et seq. Hist. urbis et eccl. Velitrensis a cl. Alexandro Borgia Firmano archiep., plurimum aliorum operum auctore perillustri, et suprad. card. patrum.

(48) De Petro Diacono hæc habet Fleurius Histor. eccl. lib. LXVI, sub an. 1111. « Leo Mersicanus monachus Casinensis, postea Leo Ostinensis car-

dinalis, tribus libris Chronicon monasterii Casinensis complexus est. His quartum addidit Petrus Diaconus ejusdem cœnobii bibliothecarius, cœpitque ab anno 1087, sub abbate Oderisio, usque ad annum 1136. Hic autem liber non eadem fide, et diligentia, ut præcedentes scriptus fuit. Idem cum clariss. Muratorio plures alii senserunt scriptores.

latere misisset viros, qui apostolicæ sedis nomine Brunoni præciperent ut suam ad Ecclesiam rediret, eumque redarguerent quod absque pontificio assensu episcopatus administrationem deseruisset, ~~consentire~~ nequimus. Quomodo enim supponi potest quod Bruno, sacris in sanctionibus versatissimus, qui non minorem cum doctrina sanctitatem copulabat, inconsulto Romano pontifice Ecclesiam sponsam suam relinqueret, quod profecto ei vetitum erat, et gregem sibi commissum nulli custodiendum committeret? Cum igitur doctrinæ magis et sanctitatis Brunonis anonymi auctoritas hoc in facto consentanea videatur, eum potius, quam Petrum Diaconum sequendum ducimus (49). Interim monachorum omnium oculi in Brunonem conversi eximiam ejus admirabantur charitatem, assiduam orationis studium, profundam cum sapientia humilitatem, totaque domus odore sanctitatis Brunonis perfundebatur.

« Exacto quinquennio (verbis utar Erasmi Gattulæ) ut simplex monachus, defuncto Othone, qui Oderisio in prælatione successerat, S. Bruno de communi fratrum consilio eligitur in abbatem. » Vix hujusmodi electio Romæ innotuit, Paschalis Casinum adivit, atque in conventu fratrum, non solum celeberrimi illius cœnobii regimen Brunoni merito delatum dixit; sed eum etiam dignum habere, ut sibi in apostolicam sedem succederet; uti Petrus Diaconus testatus est. Quis hæc crederet, si Bruno, inscio pontifice, Signiensem Ecclesiam reliquisset? Magna ergo pontifex in Brunonem ferebatur existimatione; quare frequenter ad se accersebat, ut vel graviora Ecclesiæ universæ negotia secum consuleret, vel aliquid ei agendum mandaret. Hæc commemoranda erant, ut, si dissensiones aliquæ posteriori tempore inter utrumque ortæ recenseantur, quemadmodum olim fuisse inter Stephanum papam, et Cyprianum, omnibus constat eas non ex mala animi affectione, sed ex adversis circumstantiis originem habuisse dicamus. Dei causam uterque agere contendebat, sed non eodem modo pro ea certabat. Paschalis enim pastor Christiani gregis universi pacem et unitatem, ne schisma aliud fieret, præ oculis habebat; Ecclesiæ autem Romanæ jura, et episcopatus immunitatem a laica potestate Bruno asserere atque tueri satagebat.

Dum igitur S. Bruno præsul monasterium Casinense gubernaret, præter regularem observantiam, cujus semper verbo et exemplo exactor vigilantissimus fuit, ditiones bonaque illius nonnulla, ut tradit

(49) Cum his huc usque relatis partim convenit clariss. Joannes Mabillonius, partim dissonat; collocat enim anno 1104 dimissionem Brunonis episcopatus Signiensis, quam saltem anno posteriorem demonstramus. Admittit tamen contra assertum Petri Diaconi eum infirmatum in Apulia, quo cum Paschali II pontifice se contulerat, facultatem obtinuisse, si salus ei a Deo daretur, Casini solitudinem petendi, ibique religiosam vitam profitendi. Sequitur tamen chronologum Casinensem in hoc, quod narrat a Paschali, emixe Signiensibus suum pastorem petentibus, missos fuisse nuntios, qui sedis apostolicæ

A Petrus Diaconus, a quibusdam comitibus Aquinatis usurpata, armis Roberti principis Capuani vindicavit, aliaque ex largitione episcopi Triventini acquisita monasterio adjunxit, nec quidquam reliqui fecit, quin ad majus sanctitatis studium vimque reddituum conduceret. Hoc docent monumenta, quæ per annorum seriem commemorabo. Anno enim 1108, Otho, Walterii filius jurat clientelam, vulgo homagium, et ligiam servitutem Brunoni, ut Casinensi præsuli, et monachis pro castro Pescii Constantii, cujus possessio ei tributa fuit. Eodem anno Landolphus Pandulphi Teani comitis filius, Brunone Casinum moderante, Castella, et possessiones monasterio donavit, quorum largitiones in membranis descriptas archivum Casinense possidet, ac inter edita documenta a prælaudato Erasmo Gattula reperiuntur. His addam acquisitionem alteram a monachis Casinensibus factam sub eodem Brunone abbate mense Januario an. 1109 cum Robertus Castri Limosiani dominus Ecclesiam S. Illuminatæ Pescii majoris jure hæreditario possideret, eam cum omnibus ejus juribus eidem monasterio cessit. Eo etiam tempore cum Triverni episcopus Joannes Celsus super eadem Ecclesiam jura aliqua haberet, canonicis suis annuentibus, libere eis renuntiavit « ob fratrum amorem venerabilis pontificis et abbatis Bruni. » Hoc chirographum item publicavit Gattula in *Histor. Casin.* p. 421, fuitque munitum duobus sigillis, episcopi scilicet et comitis, ut modo etiam inspicitur. Tandem adeo increbuerat opinio sanctitatis Brunonis, et monachorum Casinensium, ut idem Rogerius dux Apuliæ parentis sui pietatem erga S. Benedictum ejusque alumnos imitatus, Brunoni præsuli et monachis possessionem mentis Casini confirmavit, renuntiavitque proprietati, « quam habere solebamus, ita diploma, de peculibus S. Benedicti, sicuti de camera abbatis, et de cellario, et de infirmario fratrum, quæ scilicet proprietas nobis pertinebat in honore montis Gargani. » Item Rogerius dux eodem in diplomate, quod D. Joan. Bapt. Federicius archivi Casinensis præses, autographum non sine maximo labore plurimas inter membranas reperit, asseruit facultatem alias concessam « sospitandi, et pascendi greges omnes monasterii, ab ecclesia, quæ dicitur Passari, usque ad Salpitanum pontem.... Et iterum usque ad mare. Dat. Capuæ A. D. J. 1110. Ducat. Dog. 24 mense Nov. Indict. iv. » Hujusmodi diploma, quod nos vidimus, et sigillo plumbeo munitum est, Gattulæ diligentiam

auctoritate Brunoni præciperent, ut confestim suam ad Ecclesiam remearet; quod præceptum causa fuit epistolæ, quam Bruno Paschali scripsit, rogans ut a proposito suo non removeret. Addit etiam non tam Brunonis quam Oderisii abbatis preces tandem Paschalem fluxisse, ut ad tempus ei permitteret Casini in habitu monastico remanere: sed paulo post cum Boamundo Antiochiæ principe eum in Gallias misit, etque alias legationes obeundas dedit; de quibus postea sermo erit. Vide tom. V *Annal. Benedict.*, lib. Lxx, p. 471.

effugit. Ex his igitur patet quod et si S. Bruno non a consecravit, Lugdunensi, Pisano, et Signiensi episcopis assistentibus, similique sacramento templum Cluniacensis cœnobii decoravit; ubi adhuc, teste clariss. Jacobo Sirmundo, exstat monumentum referens internum inferiorum sacellum a Brunone Signiensi episcopo consecratum. His aliisque in Gallia peractis, Urbanus Romanum iter aggressus Brunonis rogatu, Astam divertit, ibique majus urbis illius templum solemniter ritu dedicavit, anno, ut ferunt, 1096. Sacre hujus cœmonie memoria legitur in marmore super majorem ecclesie januam posito.

CAPUT IX.

De Brunonis legationibus.

Qui S. Gregorio VII, acceptissimus fuerat, nec minorem gratiam sibi comparaverat apud Urbanum II, Victoris III successorem, in Paschalis etiam II benevolentia et consuetudine totum fuisse videbimus. Primum de itinere Brunonis in Gallias verba faciam, deinde de legationibus, quas Paschalis nomine perfunctus est. Postquam Urbanus res ecclesiasticas, extincto Guiberti schismate, in Italia composuerat, in Gallias se conferre deliberavit anno 1095, ubi plurima ejus præsentiam et auctoritatem requirebant. Ex Italis episcopis Daimbertum Pisanum, et Brunonem Signiensem secum assumpsit, eisque omnibus in negotiis usus est, et sine ipsis nihil agere consuevit; tanti enim eorum fidem et prudentiam faciebat. Claramontii Urbanus concilium indixerat, cui ipse præfuit, atque in eo sanctis triginta duobus canonibus pro restauranda ecclesiastica disciplina, actum est de bello contra Saracenos, sanctam urbem Jerusalem occupantes, et in Christi fides omni crudelitate sævientes, crucis signum dabatur his, qui parati in Orientem proficisci, Christiane militie aserlebantur, ut loca sancta ex barbarorum manibus eriperent, religionem, cultumque restaurarent, et a servitute infinitum animarum numerum liberarent. Hoc initium fuit celeberrimarum expeditionum Christianorum principum contra Turcas, quorum primi Ugo magnus Philippi Francorum regis frater, Gottefridus Bulfionius, Boamundus Nortmannus, Raymundus Tolosanus comes, qui plures alios principes ad idem facinus perficiendum excitarunt. Cum Claramontii multum Urbanus profecisset, Turonem divertit, ibique pariter, eadem pro causa, concilium habuit, quo absoluto, insignem monasterii illius ecclesiam

consecravit, Lugdunensi, Pisano, et Signiensi episcopis assistentibus, similique sacramento templum Cluniacensis cœnobii decoravit; ubi adhuc, teste clariss. Jacobo Sirmundo, exstat monumentum referens internum inferiorum sacellum a Brunone Signiensi episcopo consecratum. His aliisque in Gallia peractis, Urbanus Romanum iter aggressus Brunonis rogatu, Astam divertit, ibique majus urbis illius templum solemniter ritu dedicavit, anno, ut ferunt, 1096. Sacre hujus cœmonie memoria legitur in marmore super majorem ecclesie januam posito.

A. M. D. G.

DEIPARÆ IN COELUM ASSUMPTÆ

URBANUS II. PONT. MAX.

S. BRUNONE SIGNIENSI EPISCOPO

PEREGRINATIONIS COMITE

ET IN HAC OLIM CATHEDRALI CANONICE INTERCEDENTE

BASILICAM ISTAM NOVA STRUCTURA

IN VETERI LOCO ÆDIFICATAM

DEDICAVIT.

Veniam modo ad legationes, quas Bruno Paschalis II, nomine obivit; et prima quidem fuit in Gallias Boamundum Antiochiæ principem sociatus (50). Is a Saracenis captus voverat, si a vinculis evasisset, se ad S. Leonardi sepulcrum, quod Nobiliaci in Lemovicibus erat, religionis causa profecturum. Voti compos factus Boamundus Romam venit, rogavitque pontificem, ut virum aliquem dignitate et prudentia præstantem secum in Gallias mitteret. Ad hoc opus Casimo accersitur Bruno, cui etiam a pontifice injungitur, ut apud Pictavos concilium advocet, eique apostolicæ sedis legatus præsit. Roma Bruno et Boamundus discedunt, et primum Nobiliacum petunt; ubi Antiochiæ princeps S. Leonardo liberatori suo gratias egit, et argentea vineula, quibus constructus fuerat, ad ejus aram appendit (51). Proficiscuntur deinde Pictavium ubi vii Kal. Jul. anno 1106, celebratur concilium Pictaviense II, præsentibus Boamundo, quod a Sugerio, qui adfuit, plenum et celebre appellatur (52). Publicatis aliquibus sanctionibus, tanta eloquentia de subsidiis in terram sanctam deferendis locutus est Bruno pontificius legatus, ut Gallorum plurimi armis instructi in Orien-

(50) « Anno 1106 vii Kalend. Junii Pictavis concilium fuit, in quo interfuit Boamundus dux, quem Bruno legatus S. R. E. adduxit, et tenuit concilium, et viam S. Sepulcri confirmavit. » Ex Chronico S. Maxentii, vulgo Maleacensi, Philip. Labbeus p. 217, tom. II Nove bibl. mss. Jacobus Sirmundus pariter de legatione S. Brunonis in Gallias agit in notis ad 14 epist., lib. xi, Gottefridi abbatis Vindocinensis S. Prisce cardinalis. « Incidit, ait, Brunonis Signiæ in Campania episcopi legatio in annum Christi 1106. Hoc siquidem anno in Gallias venisse Boamundum ducem notat Chronicon S. Albini. Boamundum autem Paschalis jussu comitatus est Bruno legatus. Auctores sunt Petrus Diaconus, et Sugerius abbas, qui et synodi ab eodem apud Pictavos celebratæ meminerunt. » Perfecte etiam consensus S. Ivo Carnotensis, qui Epist. 164 ad Gottefridum Blesensem eam redarguit, quod contra Brunonis S. R. E. Legati consilium, nullo eo cogente, imo ipse legato

D dissuadente abbatum dimisisset, et in electione Mauriti primam vocem dedisset. Hisce luculentissimis testimoniis innixus Gattula ait Baronium et Mabilonium hallucinatos fuisse, cum Brunonis legationem in Gallias anno 1104 collocarunt. Spoudanus etiam de legatione hac S. Brunonis mentionem habet his verbis: « Sed et cum illo Boamundo S. Brunonem episcopum Signiensem (quamvis dimisso jam episcopatus onere monasticum habitum apud cœnobium Casinense suscepisset) a Paschale missum fuisse in Gallias, ac synodum celebrasse, testatur Petrus Diaconus in Chronico Casinate, estque ejusdem legationis frequens mentio apud Ivonem Carnotensem. » Sed neque ille verum hujusce legationis tempus attingit; cum eam sub anno 1105 collocavit.

(51) Tom. X. Concil. pag. 728, edit. Paris, 1671.

(52) Vit. Pagium tom. II, pag. 554, edit. Antuerp. 1717.

tem migrarint; alii magnam vim auri suppedita- A
rint. His absolutis, magnoque sibi in Gallis nomine
comparato, in Italiam redux Bruno, probataque a
pontifice ejus legatione, ægre facultatem obtinuit ad
pristinam Casini solitudinem remeandi. At perbrevis
tempore ea frui licuit; quod Paschalis iturus Bene-
ventum ad concilium celebrandum, cum Casinum
advenisset, Brunonem secum habere voluit. Hac in
synodo plura optime constituta sunt, inter quæ illud
præcipuum, quod vetitum fuit ecclesiasticis viris
pretiosas et sæculares vestes deferre, atque ana-
thema dictum contra Simoniacos, eosque quia laico-
rum manibus investituras sacerdotiorum acciperent.
Cum tantis in negotiis Paschalis pontifex Brunonis
dexteritatem, animamque prudentiam expertus es-
set, legationem alteram in Siciliam ei obundam B
dedit. Rogerius Siculorum princeps erat, qui Sara-
cenos ab ea insula maxima virtute depulerat, Eccle-
sias ubique, cultumque Christianæ religionis resti-
tuerat. Ille ergo, sive legatum S. R. E. postulasset,
sive Paschalis plura illis in Ecclesiis corrigenda et
restauranda nosceret, rem tanti momenti optime
versuram censuit, si Brunoni operam committeret.
Neque eum fefellerit opinio, cum Bruno provinciam
omnem perlustrans, malas herbas concidit, vitia sci-
licet, pravasque consuetudines extirpavit, sanctio-
nes canonicas clericis, et presbyteris observandas
indixit, templorum sanctitati, sacrorumque ritui
prospexit, omnia tandem feliciter exploravit, qui-
busque Dei cultus, sacerdotum exemplaris vir-
tus, populorumque religio magis magisque flore- C
ret ac coruscaret. Sed non ad hæc solum restaura-
nda Bruno legatus missus fuerat, verum etiam
ut Siculos ad sacrum bellum contra Machumetanos
excitaret, ampla subsidia ab his obtineret, et Ro-
gerium ipsum ad iter Hierosolymitanum, pro Chri-
stiani nominis gloria suscipiendum incenderet. Ab
hæc legatione expeditus Bruno Romam revertitur,
deinde Casinum, ubi a monachis suis, quibus præ-
erat, maxima cum lætitia exceptus fuit. Quia vero
alia S. abbati, et episcopo parabantur, de quibus
diversa futura erat hominum opinio, mirabili cœlum
portento sanctitatem ejus comprobavit. Solemni ritu
in pago vallis frigida agebat Bruno consecrationem
Ecclesie Deo, et in honorem D. Thomæ apostoli di-
cata; cum mulier a maligno spiritu miris modis
vexata ei exhibetur, et enixis precibus eum circum-
stantes deprecantur, ut misericordia motus illam
liberaret. [Paululum oravit S. episcopus, dein præ-
cepit ut obsessa aquam biberet, qua manus suas in
ritus actione abluerat: quod mox ut actum est, mu-
lier coram omnibus a dæmone liberatur. Actæ sunt
Deo publicæ grates, et nemo fuit qui Brunonis pa-
tracinium sibi non imploraret, cum supernis orna-
tum muneribus inspiceret. Hoc insigne portentum
ad perpetuam ejus memoriam in sacello majoris Ec-
clesiæ Signiensis S. Brunoni episcopo dicato depi-
ctum conspicitur.

CAPUT X.

De investituris.

Quibus ignoti minime sunt cardinalis Baronius,
Spondanus, Petrus de Marca, Natalis Alexander,
cardinalis Norisius, de ecclesiastica historia optime
meriti, necessarium non videbitur, ut cum mihi
agendum sit de investituris ob discrepantiam ortam
inter Paschalem II pontificem, et Brunonem Signi-
num episcopum, quæstionem ab initio exordiar. Satis
erit commemorare privilegium a Paschali II.
Henrico V imperatori non sponte, sed ex vi et metu
gravissimo datum, quo ei indulsit signa aliqua pos-
sessionis honorum temporalium tradere iis qui ad
sacra Ecclesiæ ministeria assumpti forent. Cum ec-
clesiastica disciplina, a veteribus conciliis constituta
et a recentioribus sanctionibus confirmata, Paschalis
concessioni adversaretur, diversa prodiit de eadem
opinio. Aliqui servandas canonicas leges dixerunt;
alii placuit in casu Paschalis privilegium defendere.
Primos inter delatus fuit Bruno tunc monasterii Ca-
sinensis abbas, et Signinus episcopus, cujus sanctitas,
summaque in agendo prudentia non leviter obum-
brata remaneret, nisi rerum veritas a suppositis
factis eruta in lucem proferatur. Non enim imitabor
Matthæum Lauretum, Malabaillem, Ughellium, Fer-
rarium, Corradium, aliosque, qui Brunonis gesta
scribentes, hanc controversiam positus omiserunt.
Optimo Brunonis nomini est consulendum, diluen-
dæque ac propulsandæ criminationes contra eum il-
latæ. Ne prolixior tamen opportunitate causæ flammæ,
ad tria capita eam revocabo. Primam vellicandi
Brunonis rationem desumunt criminatores ex Petro
diacono Casinensi, quod ille lib. IV Chronic. Casi-
nen., cap. 33, scripsit Brunonem querelam apud
Paschalem movisse de privilegio Henrico concesso,
utque rescinderet acerbis verbis cum pontifice usum
fuisse. Secundo S. episcopum aggrediuntur, quod
illud privilegium hæresim continere dixit. Tertio
incusant, quod per eum adeo hujusmodi exarsit
disputatio, ut Paschalis a pontificia sede dejici me-
tuerit.

Non vereor statim asserere primam accusationem
focci faciendam; cum Petrus Diaconus supponit
quidem Brunonem ante concilium a Paschali cele-
bratum Casino Romam venisse; sed oppositum evin-
citur ex epistolis quas scripsit Petro episcopo Por-
tensi, S. R. E. cardinalibus, et ipsi Paschali pon-
tifici, jam a Baronio et ab aliis editis, quas et nos
in secundo volumine edituri sumus. Si enim Bruno
vel ante, vel post Paschalis reditum in urbem Romæ
fuisset, quid opus erat, ut quæ de investituris Hen-
rico concessis sentiebat, litteris traderet, cum ipse
coram persequi rem potuisset? Revera colloquium
illud a Petro Diacono relatum iisdem verbis in epi-
stola Brunonis ad Paschalem exprimitur. Primo sane
loco suorum refutat inimicorum calumniam, quod
pontificem non diligeret, quodque de eo male lo-
queretur: deinde rationem reddit, cur læsam Eccle-
siam ex indulti concessione censeret, et illud omni-
no.

revocandum et eliminandum diceret. Hujusmodi testimonium penitus evertit eminentissimus Baronius, qui tom. XII, edit. Rom., an. 1607, sub anno 1111, pag. 83, hæc habet. « At ista, quæ de mutua allocutione Bruni, sive Brunonis cum Paschale affirmat Petrus Diaconus Casinensis esse transacta potius litteris quam eo præsentate tractata fuere. Nam ipsæ S. Bruni totidem verbis ad Paschalem datæ, eademque proluxiores exstant litteræ, una cum aliis ipsius litteris eodem argumento. tunc datis ad episcopum Portuensem, quas ambas ex Casinensi bibliotheca depromptas, hic todidem verbis reddere, et dicta repetere non pigebit. » Mirabitur non nemo quod Natalis Alexander, quamvis accuratus scriptor, non Annalium ecclesiasticorum parentem; sed Petrum Diaconum hac in narratione secutus sit, et epistolam ad Paschalem scriptam pro sermone cum eo habito produxerit (53). Cardinali tamen Baronio plene consensit clarissimus D. Remigius Ceillierius in Histor. generali auctorum sac. volum. XXI, pag. 401, edit. Paris., cujus verba sunt ista. « Il était encore à Mont-Casin (Brunon) en 1111, lorsque l'empereur Henri contraignit le pape Pascal II de lui accorder le droit d'investiture. Tous les cardinaux qui avaient été faits prisonniers avec le pape désapprouvèrent sa conduite. Brunon en témoigna lui-même son mécontentement. On le fit passer auprès du pape pour le principal moteur du trouble excité dans Rome à cette occasion, Brunon en écrivit au pape et à Pierre, évêque de Porto, qui avait souscrit la concession faite à l'empereur; mais ses lettres n'apaisèrent point Pascal, » etc. Concordia igitur Ceillierii cum Baronio pluris habenda est, quam Petri Diaconi narratiuncula, quæ de suppositione evincitur, et inferius etiam magis magisque apparebit. Aliud sane est superiorem aliquo de lapsu

(53) Easdem S. Brunonis epistolas retulit præclarus historiographus Casinensis D. abbas Erasmus Gattula pag. 571 et seqq. et illam præcipue, quam ad Paschalem pontificem S. episcopus dedit, veneratione et zelo plenissimam vocat. Præterea adnotat Brunonem reverentiam singularem erga S. sedem ostendisse, cum Paschalis ejusdem constitutionem investiturarum damnantem de apostolico fonte manasse dixerit. Deinde subjicit litteras S. Ivois Carnotensis ad Henricum abbatem Angeriacensem quæ est 235, et Gottefridi ad eundem Paschalem pontificem, lib. I, vii, ex quibus constat clarissimos illos viros de investiturarum privilegio cum Brunone perfecte consensisse. De hac Gottefridi ab Vendocinensis epistola in notis hæc habet Jacobus Sirmundus. Cum initio meminisset pacti, aut privilegii in Idus Aprilis, a. 1111, ab Henrico per vim et metum extorti, ait: « Quod factum Paschalis, et si excusare videbatur necessitas, quod aliqui, ut ipse in epistola ad Guidonem Viennensem causatur, servitus Ecclesiæ, captivis interius, excidium urbi, et Italiæ imminere videretur. Usque adeo tamen omnibus locis improbatum est, ut apertum schisma tantum non excitavit. Itaque prudentes, et cordati viri, qui violata Ecclesiæ jura male habebant, in quibus Gottefridus hic noster, et alii, quorum exstant epistolæ, Paschalem hortari, atque urgere non desisterunt, ut pactum, quod invidus fecerat, et ipse ultro damnabat, publico decreto rescinderet, quod quidem præ-

A commovere, aliud coram provocare, ejusque dignitati injuriam facere. Primum licet, si modeste et temperanter fiat; alterum omnino est improbandum. Ex quo igitur superiores pontifices, et concilia investiturarum, pravumque earum usum damnaverant, qui se his noviter concessis, idem periculum agnoscentes, opponebant, Ecclesiæ jura, et pontificias sanctiones tuebantur; adeoque criminandus non est Bruno, si de his fuerit, cum causam bonam, et sanctam, illisque temporibus necessariam egerit (54). Nescio tamen cur aliquibus præcipuus damnandi privilegii auctor Bruno visus fuerit; nisi fortasse, quod cæteris contradicentibus sanctitate et doctrina præfulgeret (55); ideoque maximi haberetur sententia ejus. Celebres etiam hac in controversia fuerunt Joannes Tusculanus, Joannes Vercellensis, Robertus Parisiensis, et Guala Reginus episcopi, qui palam investiturarum concessionem reprobarunt. Cæterum « vix pontifex urbem regressus est, statim (eodem Petro diacono narrante), in Romana Ecclesiæ scandala dissensionum, et schismatum oriri cœperunt (56); » quorum motor, aut incensor Bruno absens, et Casini commorans dici nequit; sed diversum partium studium, et diversa de privilegio opinio excitavit.

Alterum accusationis caput contra S. Brunonem, scilicet quod privilegium illud Paschalis hæresim dixerit, non minus facile quam superius a me refellitur. Inspiciamus litteras quas scripsit, volumus acta conciliaria, ex his quid senserit, quid egerit, constabit (57). In epistola ad Paschalem, primum ejus constitutionem memorat, qua damna, et a fidelium communionem separat omnes illos clericos, quicumque de manu laici investituræ suscipiunt, et quicumque eis manu imponunt. Deinde his prosequitur. « Hæc namque constitutio apostolorum (58), et tua sancta est, catholica est, cui quicumque con-

stitit, cum sequenti in synodo Lateranensi, in qua investituræ Henrico iterum abrogavit. »

(54) Odericus Vitalis lib. x, pag. 702, ait Robertum Parisiensem pluresque alios episcopos, et cardinales idem sentire ac S. Bruno de privilegio investiturarum a Paschali II, Henrico regi concessio, eumque tanquam nullum habendum esse. Idem confirmat auctor, Hist. eccl. Parisiis editæ an. 1740, pag. 40.

(55) Vid. Pagius tom. II, pag. 555.

(56) Eadem Pagius loc. cit. confirmat. « Paschalis in urbem reversus, cardinales, et universum clerum Romanum a se aversos invenit, et valde improbatum lædus illud, quod cum imperatore Henrico pepigerat contra prædecessorum suorum decreta, paucorum duntaxat cardinalium concilio adhibito. » Quare « hoc eodem anno 1111, ita scripsit Baronius, Paschalis II, regressus in urbem ad universum catholicum orbem litteras dedit de his, quæ gesta erant cum Henrico, quibus se excusavit, quod ad evitanda imminencia mala, et ad redimendam pacem Ecclesiæ ita cessisset ad tempus. »

(57) Vid. Acta concil. Lateran. tom. XII, p. 767.

(58) S. Bruno sanctiones apostolorum et conciliorum perfecte noverat. Sunt autem quæ sequuntur. In can. 31 apostolorum ita statutum habetur: « Si quis sæcularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsas obtineat, deponatur, et abjiciatur, omnesque qui illi communicant. » Item ex Antiocheno concilio: « Si quis per sæculares dignitates Ecclesiam Dei ob-

tradicit, catholicus non est. Illi enim solum catholici, qui catholicæ fidei et doctrinæ non contradicunt. Sicut e contra sunt hæretici, qui catholicæ fidei et doctrinæ obstinato animo contradicunt. Nonne hæc omnium est orthodoxorum doctrina, errorem in fide, et contumaciam in voluntate, hæresim constitutere? Quid aliud, nisi hoc docuit S. Bruno? Sed ut probe hæc intelligantur, calamitosa illa tempora memoriæ sunt revocanda. Non unum erat Guiberti schisma, quod vastaret Ecclesiam, sed clericorum incontinentia, Simonia, bonorum ecclesiasticorum usurpatio et potentum tyrannica dominatio, omnia penitus subvertabant. Illic malis, quibus Ecclesia laborabat, addebatur quod nonnulli, ut ipse Bruno ait in epistola ad Petrum episcopum Portuensem, imprudenter defendere investituras conabantur, quamvis eas anathemate percussas non ignorarent. Cum ergo investituræ Simoniacis, incontinentibus, usurpatoribus, nefandisque clericis ostium ad omne scelus aperirent, concessionem illam, seu privilegium Bruno hoc in sensu hæresim appellavit. Non inficiamur proprie hæresim vocari non posse, nisi dissensum ab aliquo dogmate fidei, cum pertinacia in eodem dissensu, sed improprie, et quasi per similitudinem sit reus hæresis, qui Ecclesiam lacerat aut lacerare permittit. Audiatur cardinalis Baronius ad an. 1112, quid in casu Paschalis II, scripsit. « Non est hæresis, inquit, ipsas investituras concedere, quod unum Paschalis II fecit. Sed hæresis id est, cum id sit falsum dogma, bonis moribus, et sacris Patrum testimoniis repugnans, in Ecclesiam introducere. » Præverat hac in sententia Joannes Lugdunensis archiepiscopus in epistola ad Daimbertum Senonensem archiepiscopum, quæ est Ep. 233 ad Henricum abbatem Angeriaenssem. Illic Joannes: « Et licet exteriores investituras per laicos factas non satis proprie hæresis nomine censeamus; sentire, et fieri debere, indubitata hæresis est. » Ivonis vero consensus ex his constat: « De investituris Ecclesiarum, inquit, quas laici faciunt, sententiam præcedentium Gregorii, et Urbani, quantum in me est, laudo et confirmo. Quocumque autem nomine talis pervasio proprie vocetur, eorum sententiam, qui investituras laicorum defendere volunt

tinuerit, abjiciatur et ipse, et ordinati ejus, et modis omnibus a communione separentur, et sint sub anathemate, sicut Simon Magnus a Petro. » Similiter a synodo Romana in qua 240 interfuerunt Patres sub Nicolao I pontifice superiora decreta confirmata sunt. « Quisquis sæcularium principum ac potentum, aut alterius laicæ dignitatis adversus communem, et consonantem, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediatur, atque consentiat, quod Ecclesia de electione, et ordinatione proprii pastoris se velle monstravit. »

(59) Edictum hac in synodo publicatum ita se habet: « Privilegium illud, quod non est privilegium (neque enim debet dici privilegium, sed privilegium) pro liberatione captivorum, et Ecclesiæ a domino papa Paschali per violentiam Henrici regis extortum, nos omnes in hoc S. concilio cum eodem do-

A schismaticam dico. Nec ista contra dominum papam dico, quia quibusdam litteris mihi scripsit se coactum fecisse, quod fecit, et adhuc prohibere quod prohibuit. » In his certe sensibus memoratum privilegium hæresim appellavit Bruno, cui bene comperta erat vis Paschali pontifici illata, ut indultum illud relaxaret; nec voluntatem, nec mala doctrina peccavit Paschalis, sed concidit animo, ubi tot tantasque calamitates sibi suisque imminere videbat.

Deceptos vero illos historiographos puto, qui cum non omnes, aut saltem præcipuos hujus ævi scriptores exploraverint, alicui minus tuto credentes, tradiderunt Brunonem in concilio Romano, atque in eo, ipso Paschale præside, dum cœtus Patrum universus exultabat quod pontifex privilegium resciderat, atque damnationis sententiam in illud pronuntiaverat, continere se non potuisse, quin iterum elata voce privilegium hæresim diceret; hoc purum putumque commentum ostendo. Duo concilia pro investiturarum damnatione Romæ Paschalis celebravit. Primum fuit anno 1112, alterum anno 1116. In primo equidem factum illud profecto non contigit, quippe Wilelinus Mahnesbur'ensis refert Joannem episcopum Tusculanum, et Brunonem Signiensem, quamvis Romæ essent, illa die, qua facta est privilegii damnatio, absentes a concilio fuisse, sed altera, in qua lecta fuit proscriptionis sententia, cui consenserunt omnes, quamque laudarunt (59). Ita ad hoc concilium Severinus Binius adnotavit (60). Idem confirmatur ex codice Andegavensi, cujus verba Stephanus Baluzius in addit. ad Petrum de Marca lib. vii, cap. 20, et cardinalis Norisius in Hist. Investit. col. 448, retulerunt. Hæc sunt: « Bruno Signinus, et Joannes Tusculanus episcopi cum essent illa die Romæ, concilio non interfuerunt; qui postea lecta damnatione privilegii, consenserunt et laudaverunt. » In secunda ergo synodo an. 1116 Paschalis iterum de male facto suo confessionem habuit, et privilegii proscriptionem hac allocutione confirmavit. « Postquam Dominus de servo suo fecit, quod voluit, et me, populumque Romanum tradidit in manus regis, videbam quotidie fieri rapinas, et incendia, cædes, et adulteria. Hæc, et hujusmodi mala cupiebam avertere ab Ecclesia, et populo Dei; et quod

D mmo papa congregati, canonica censura, et ecclesiastica auctoritate, iudicio Spiritus sancti damnamus, atque omnino cassamus, et ne quid auctoritatis aut efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Quod ideo damnatum est, quod in eo privilegio continebatur, quod electus canonice a clero, et populo a nemine consecratur, nisi prius a rege investiat, quod est contra Spiritum sanctum, et canonicam institutionem. Perlecta autem hac charta conclamatum est ab universo concilio. Amen. Amen. Fiat. Fiat. »

(60) Id etiam narratur a Fleurio anno 1112 sub num. 12. « Bruno Signiensis, ait, sicut duo cardinales Petrus S. Sixti, et Albericus S. Sabinae, cum Romæ moram agerent eo die, quo damnatum fuit privilegium, concilio abfuerunt, actum tamen condemnationis approbarunt. »

Casinenses, audito Brunone eis proponente in abbatem quemdam monachum, natione Ligurum, Peregrinum nomine, graviter commotos fuisse, ac unanimiter dixisse, si vellet ipse regimen retinere, libenter ei, ut antea, parissent; si vero illud dimittere paratus esset, eos liberos sineret, ut juxta constitutum a S. Benedicto, ipsi suum abbatem eligerent, quem voluissent. Præterea addit monachorum commotionem, ne Peregrinus ille vir ambitiosus ac valde callidus prævaleret, adeo exarsisse ut Bruno timore percussus in inferius monasterium descenderit. Interim cum Peregrinus armatos milites in cœnobii septa inxisset, ut vi obtineret quod sponte assequi non poterat; monachi pariter omnes insurrexere, tantoque impetu insolentem turbam adorti sunt ut ab ædibus illis omnino depuleriat. Tandem Petrus Diaconus historiam ita concludit: « Quod cum abbati nuntiatum esset, ad hoc monasterium ascendit, et ad se fratres advocans, nolo, inquit, ut propter me, inter vos, et Romanam Ecclesiam scandalum oriatur, ideoque virgam pastorem, quam mihi tradidistis accipite, et mox super altare ponens, fratribus absolutionem faciens, ad episcopatum suum reversus est. » Hac de concertatione ne verbum quidem apud Mabillonem reperies; meminit quidem epistolæ a Paschali ad Leonem Ostiensem episcopum missæ, qua Brunonem monebat ut se ab abbacia dimitteret, et monachi alium abbatem eligerent. His porro verbis totum factum perstringit: « Fecit, ait, quod in se erat, Bruno, ut alius pro se eligeretur; at fratribus constanter renitentibus, refert ea allocutum S. episcopum, quæ supra ex Petro Diacono tradita sunt: Nolo, ut propter me, » etc. Idem Mabillonius post hæc Petrum Diaconum redarguit de pluribus sua in Historia omissis, deque aliis falso relatis tom. V, lib. LXV, p. 139. (64) Anonymo vero Signiensi hoc in negotio nullam fidem præstare possumus, qui discessum Brunonis a regimine Casinensi ex conjuratione monachorum contra præsulum suum repetit, eosque, quod illum violenter et contumeliose ejecerint, criminatur. Ut signentum ejus narrationem judicamus: primum ex eo, quod cum ipse anonymus septuaginta, et ultra annis Brunone posterior fuerit, neque ea, quæ hoc de facto scripsit, alicujus cœvi auctoris testimonio confirmet, aut ex vulgi opinione, qua nihil incertius, accepit, aut Signiensibus nimis indulgit, qui male affectum animum erga religiosissimos illos viros habuere, quod pro storem suum, ipsis invitis, tandiu apud se retinerent. Secundo, quis credet scriptori seipsum contradicenti? Hoc de lapsu, qui juxta critices canones est gravissimus, evincitur anonymus; si quidem cum paulo ante monachos commendasset, dicens, et plerisque ex eis spiritu Dei agi, super Pa-

tris injuria commotos, libentique animo fuisse revocaturus, nisi timuissent mandatis apostolicis obviare; postea eosdem cœnobitas diabolicis suggestionibus instigatos contra S. abbatem conspersionem fecisse, ait, eumque non solum contumeliis, verum etiam verberibus animo infruito et irriverenti a monasterio expulisse. Tertio nemo nescit hujusmodi narrationem, jam eximie confutatam a D. Philippo Malabayle, et ab Erasmo Gattula, de quibus supra mentionem fecimus, eamque ut calumniam penitus despexisse quotquot scriptores Chronicon Casinense post Petrum Diaconum illustrarunt. Cum Bollandianis tandem dicimus omnem hujusce facinoris suspicionem esse abjiciendam, utpote Brunonis sanctitati, optimoque monachorum Casinensium nomini indignam, et injuriosam.

CAPUT XII.

De reditu Brunonis ad Signiensem Ecclesiam.

Quia lætitia, quoque plausu Bruno a Signiæ populis exceptus fuerit, cum illum sibi restitutum viderint, ex tristitia et mœrore argui potest, cum pluribus, annis eum absentem, aliisque votis illegatum doluerint. Reditus ejus mense Octobri 1111 a Petro Diacono collocatur. Et ita fieri debuit; nam sequenti anno accessit ad concilium Lateranense II, a Paschali II celebratum, ut ex sua subscriptione constat. Quamvis Signia non ita distet Casina, et cives haud raro S. episcopum suum videre atque consilere possent et omnique anno, ut ait anonymus, quandiu permansit in monasterio, de manu ejus chrisma, et sanctum oleum susceperunt, quia charissimo venerabantur affectu; attamen ejus præsentiam vehementer exoptarunt, ex amore, quo eum prosequerantur, flagitantes, ut præsens universæ diœcesi spirituali consuleret saluti. Pristinam vitæ formam statim assumpsit S. Bruno, et singulis pastoralis officii muneribus cumulatissime satisfaciens novus virtutum splendor, novusque rerum ordo in Ecclesia Signiensi exurgere ac reflorescere visus est. Adeo vero percrebuerat Brunonis celebritas non in Italia solum, sed in Galliis etiam, ubi suis in legationibus maxima negotia feliciter egerat; ut sæpe sæpius episcopi controversiarum suarum judicem eligerent, atque in ejus sententia conquiescerent. Ipse enim narrat grave dissidium ortum inter Sipontinum episcopum et Beneventanum, cum ad eum causa delata fuisset, quamvis archidiaconus Ecclesiæ Beneventanæ episcopi sui partes callide nimis ac violenter prosequeretur; attamen, quia rationum momenta Sipontino favebant, ei causam adjudicavit (65). Alterius causæ relatores et judicem exstitisse Brunonem constat ex bulla Paschalis II, quæ est IX in tomo II collectionis Maynardii. Hac in constitutione pontifex monachis Casinensibus

(64) Eruditissimus etiam Tiraboschius Petrum Diaconum in manifestum errorem facti, et anachronismum lapsu demonstrat in Append. 4, pag. 451, tom. I Histor. abbat. Monastulanæ. edit. Mutinæ

an. 1784. Et ante ipsum cardinalis Norisius Histor. De investituris p. 438, eundem chronologum de similibus erratis reprehendit.

(65) Comment. ad cap. xxv Deuterou., p. 211.

bus confirmavit contra abbatissam S. Mariæ urbis Capuæ cellam Cinglensem, ubi hæc de Brunone habentur: « Regresso Brunone episcopo Signino proloquente, dixerunt rationale ac justum sibi domini papæ iudicium videri, ratumque id habendum tanquam canonico ordine pertractatum. » Eadem sententia jam prolata fuerat ab Urbano II, a qua prædicta abbatissa appellaverat. Constitutio hæc data reperitur Kalendis Aprilis A. D. 1102, Paschalis pontificis II. Plura fortasse alia hujus generis iudicia a Brunone acta probabile est, quæ, ut illa, de quibus mentionem fecimus, vitæ ejus scriptores omiserunt. Iterum Bruno Romam se contulit, ut diximus in capite præcedenti, et interfuit concilio in Lateran., quod Paschalis pont. an. 1116 celebravit ad componenda dissidia, quæ adhuc Ecclesiam propter investituras divexabant, atque in eorum illud ipsum privilegium damnavit, et anathemate percussit. Paschalis biennio elapso e vivis excessit, scilicet die 16 Januarii an. 1118, eique post duodecim dies successor datus Joannes S. R. E. cancellarius, opera præsertim Petri cardinalis episcopi Portuensis, cui Gelasii II nomen impositum fuit. Quam luctuosa Gelasio sui pontificatus initia fuerint, ut vix coronatus, Roma fugiens apud Gallos presidium quesiverit, a scriptoribus ecclesiasticis fere descripta traduntur; qui etiam referunt illum nondum expleto primo pontificatus sui anno in celebri Cluniacensi monasterio pleuritide et podagra correptum piissimo obiisse. Cum autem ad idem monasterium officii causa erga Gelasium Ugo archiepiscopus Viennensis se contulisset, eumque paucos ante dies vita perfunctum reperisset, cardinales, et episcopi ipsum Ugonem plenis suffragiis in summum pontificem elegerunt, atque Callixtus II appellatus est. Hæc commemorare duxi, ut simul dicerem singulare gaudium, quo affectus fuit Bruno, audita Ugonis electione in Romanum pontificem, quem in Galliis nobilitate generis, pietate ac doctrina ornatissimum agnoverat, atque cum eo familiariter egerat. Aliam lætitiæ causam sancto antistiti Signiensi attulit reconciliatio Henrici V, imperatoris cum Ecclesia catholica, quippe renuntiavit tandem investituris, easque remisit Calixto pontifici, a quo absolutus fuit a censuris, et in communionem sedis romanæ receptus, id testantibus Goffrido Vitebergensi Chronic. p. 17, et Othone Frisingensi chron. lib. vii, cap. 16. Anno Calixti pontificatus V humanæ conditionis debitum solvit Bruno, et terrenam habitationem cum cœlesti commutavit, ut probatiora documenta testantur.

CAPUT XIII.

De obitu S. Brunonis.

De anno migrationis ex hac vita S. Brunonis

(66) Diem emortualem S. Brunonis vere fuisse xv Kal. Aug. confirmatur ex cod. Casinensi nuper recognito a claris. præside illius archivi D. Joan. Bap. Federicio; cum enim in eo descriptum sit martyrologium Usuardi, ejusque scriptio circa annum 1050, tempore celebris abbatis Desiderii ex characterum

non una est scriptorum opinio. Matthæus Lauretus in notis ad supracit. Chronicon Casinense, ab ipso editum Neapoli an. 1616 putat, juxta suam computationem, obitum Brunonis an. 1125 consignandum, quod Angelus Rocca lib. De canonizatione sanctorum testatur, Romæ in biblioth. PP. Congreg. Oratorii asservari bullam canonizationis S. Brunonis factæ a Lucio III, anno D. 1183, et cum hic solemnibus actus referatur ad annum 58, a transitu adsuperos ejusdem S. episcopi, sequitur eum functum vita fuisse an. 1125. Sed hujusmodi bullæ apographum in illa bibliotheca non exstat; ut ego ipse quesivi, et nemo se vidisse testatur. Verius anonymus annum beatæ dormitionis Brunonis descripsit: « Migravit, inquit, ad Dominum xv Kal. Aug., an. v Calixti II, sui vero episcopatus XLIV. » Notant hi characteres non annum 1125, sed an. 1123; currebat enim annus v ab assumptione Calixti II ad cathedram S. Petri, quando S. Bruno die 18 Julii, an. 1123, extremam diem clausit, nec ea ulterius differri potest. Accedit unanimes scriptorum accuratiorum consensus, qui episcopatum iniisse affirmant sub S. Gregorio VII, an. 1079, ut primo capite diximus; eo scilicet anno, quo cum Berengario in concilio Romano de SS. Eucharistiæ sacramento victor decertaverat. Additis igitur hujus inaugurationis initio annis 44 in episcopatu transactis, aperte evincitur, non ultra an. 1123 mortalem ejus vitam esse extendendam (66). Demum cum in confesso sit ex altera actorum appendice Honorium III, S. Brunoni aram crexisse, propriisque manibus consecrasse; is vero disertè fuisse dicatur annus ab obitu Brunonis centesimus; consequens iterum est eum ad immortalitatem transisse an. 1123. Idque etiam ex eo confirmatur quod, ut eadem appendix asserit, annus ille 1223 fuerit Honorii septimus, utpote qui in pontificem electus est an. 1216, quod cum epocha illius consecrationis consonat. Jam prope octogenarius erat Bruno, atque vitæ austeritate, et labore viribus etiam valde debilitatus, cum placuit Deo ei revelare, ut testatur anonymus, non longe futurum ab hac vita transitum suum. Hac prævisione admonitus tanto magis cœlestis exarsit amore, cupiens dissolvi et esse eum Christo; quare assiduus vacabat precibus, populumque suum frequenti verbi Dei pabulo reficiebat. Gravi ergo febri correptus decubuit, cumque invalescente infirmitate majori languore afficeretur, clero ac populo ad se convocato, postrema eis reliquit Christianæ vitæ documenta. Et quia languens exurgere non valebat, e lectulo ad fenestram deferri voluit, ubi extremos colligens spiritus, tanta vi tantoque dilectionis impetu concionavit ut omnes in lacrymas erumperent, imminuentis interitus ejus dolore percussi. Ut autem Signienses consolaretur, forma acta videatur, die 25 Julii addita fuit commemoratio S. Brunonis, hisce verbis. « Eodem die depositio S. Bruni episcopi, et confessoris. » Hujusmodi additionem factam fuisse credendum est, postquam Lucius III, P. M. solemnem ejus celebravit apotheciam.

duo S. episcopus eis pollicitus est: unum, patrocini-
um suum apud Deum semper ipsis adfuturum;
alterum, in tyrannicam nunquam amplius casuros
dominationem, quæ vaticinia vera fuisse eventus
comprobarunt. Tandem morbo excidium minitante,
Bruno extrema sacramenta sibi administrari voluit,
ac ferventissimos eliciens actus amoris Dei, purissi-
mam animam suo reddidit creatori anno ætatis
suz 76. Hæc ab anonymo accepimus; ceteri autem
scriptores satis dixisse visi sunt cum sanctissime
obiisse (67). Dum funus S. episcopi in templo B. M. V.,
ubi corpus ejus tumultatum fuit, ageretur, Deus
pluribus miraculis sanctitatem ejus comprobavit,
quæ anonymus, Chronicon Casinense, nec non Fer-
rarius, ex vetustissimo quodam breviario memoriæ
prodiderunt. In his describendis non inmoror, cum
ejusdem mirabilibus signis Angelus Toti canonicus
Signiensis Vitam S. Brunonis typis Romanis 1783,
ab ipso editam exornaverit.

CAPUT XIV.

De virtutibus S. Branonis.

Maximis Brunonem clarissime virtutibus oportet,
cum tantorum virorum summorumque pontificum
gratiam et amorem sibi comparaverit. Jam supra
diximus qua benevolentia eum complexi sint SS.
Gregorius VII, et Petrus Igneus quamque splen-
dida suæ dilectionis argumenta ei præbuerint.
Plurimi etiam faciendum est S. Leonis IX testi-
monium, qui cum Joanni Tusculano episcopo
apparuisset, ei præcepit ut Brunonem Signien-
sem ad ejus gesta scribenda excitaret. Nota etiam
omnibus fuit maxima ejus cum Petro Anagninæ
insigni episcopo necessitudo, cui morem gerens,
Pentateuchum suis commentariis illustravit, ejus-
que vitæ sanctissime actæ compendium posteri-
tati mandavit. Migravit autem ex hac vita S. Petrus
anno 1105, eumque inter sanctos Paschalis II col-
locavit, Brunonis præcipue testimonio permotus.
Qui primam adolescentiam in schola altioris per-
fectionis exegerat, quique desiderio ejus incensus
terrena omnia deserere, et Deo soli vacare sibi pro-
posuerat, jam firmissima onurium virtutum jecisse
fundamenta dicendus est. Quis mundi fugam, hono-
rum, ac divitiarum contemptum, perpetuam sui abne-
gationem ei inspiravit, nisi gratia cælestis, quæ suis
illum benedictionibus diluculo prævenit, ut eximia
sanctitatis exemplar in Ecclesia cerneret? Cumque
hæc ab humilitate germen accipiat, quantum Bruno
hanc virtutem in deliciis habuerit, perpetuum ejus
studium manifestavit. Neque mihi opus est remi-
nisci dignitatem canonicatus Astæ et Senis ab eo
dimissam, omnemque despectum nomen, quod apud
cives illos sibi meruerat; cum non sint hæc nisi
prima demissi animi ejus specimina, et longe majora

(67) Cardinalis Baronius post mentionem demis-
sionis Brunonis abbatia Casinensis, ejusque reditus
ad Signiensem Ecclesiam hæc addit. « Ubi in sancta
« conversatione usque ad Oderii secundi abbatis
« tempora vivens, feliciter migravit ad Dominum
« pridie Kal. Septembris. Sepultus est in civit. Si-

nos in admirationem abripiant. Romæ Bruno igno-
tus advenerat, Casinum petiturus, a S. Petro Igneo
cardinali, Deo afflante, quaeritur, in ædibus ejus
hospes recipitur, plurimumque S. Gregorio VII
commendatur. Unus præ omnibus electus ad de-
certandum in concilio Romano de catholica fide
contra Berengarium hæreticum, tanta eloquentiæ vi
et doctrina eum confutat ut patefacta veritate, at-
que omni errore sublato, palinodiam canere, veni-
amque petere coegerit. Quo difficilior certamen,
eo gloriosior cum fuerit Brunonis victoria, Patrum
omnium laudibus exornatus, paratam sibi viam ad
sublimiores Ecclesiæ gradus videbat. Revera a Gre-
gorio episcopus Signiensis designatur, firmiterque
hujusmodi dignitatem renuentem, solum iterata
portenta ad eam subeundam flectunt. Multo mayo-
rem suæ demissioni conflictum fieri sentiebat Bruno
a legationibus, præclarisque muneribus, quæ tum
Urbanus II tum Paschalis II ei persæpe tradebant;
quare ut sui nominis famam ubique resonantem
effugeret, in Casini solitudine se abscondit. Verum
neque ibi privatus cœpobita diu esse potuit; quo
enim se occultabat, eo magis honores eum perse-
quebantur; unde omnium monachorum suffragiis in
Archimandritam Casinensem assumptus, celebra-
rimo illi cœnobio præesse coactus fuit. Scripsere
aliqui, ex quibus Bellarminum, Oldoinium, Teisse-
rium, Martencum et Mabilionium proferam, Bruno-
nem inter S. R. E. cardinales cooptatum, sed cum
hac de dignitate, illi collata, desint certiora docu-
menta, saltem conjicere licet eam sibi oblatam
humiliter recusasse. Ab hac singulari virtute quam
Bruno impense dilexerat profluxisse credenda est
summa a mollioribus vitæ commodis abstinencia,
qua semper modico ac frugali victu, detrita veste,
et vix necessaria supellectili contentus vixit. Hinc
plurimum apud Gallos scriptores commendatum
Brunonem accepimus, quod dum alii suæ legatio-
nis tempore magnam auri vim habebant, et finita
legatione, in via a prædonibus exspoliabantur; ean-
dem prædam sperantes, revertentem de Gallia Bru-
nonem adorti sunt, sed cum nihil apud ipsum, nisi
modicum viaticum invenissent, sua spe frustrati
abierunt (68). Memor autem Bruno Gregorii Magni
sententiæ, qua docuit, ad omnimodam perfectionem
non sufficere omnia reliquisse, sed Christi Domini
sequelam addendam; huic se conformari omnino
contendit. Cum enim Servator noster dilectionis
inimicorum præceptorem et exemplar se fecerit,
quippe a ligno pendens Patrem rogavit ut cruci-
fixoribus suis ignosceret; hujusce dilectionis et
beneficentiæ Signiensis episcopus perfectum imita-
torem se præbuit. Parum ei fuerat Adulpho viculi
comiti injuriam et ærumnas carceris illi dimis-
-

« gnina in eccl. S. Dei genitricis et virginis Mariæ,
« ad cujus memoriam hodie quoque Dominus mira-
« cula patrare dignatur, ipsius intercedentibus me-
« ritis. »

(68) Vid. Petrum de Marca De concord. sacerdot. et imper., lib. v, cap. 50, n. 8.

sed cum magna ex potentia et divitiarum copia in extremam indigentiam et calamitatem cecidisset, Bruno illi nunquam defuit, omnibusque in egestatibus abunde subvenit. Difficile est vitæ nostræ hostibus beneficia rependere, sed multo difficilius temperare animum, et cum his liberaliter agere, qui bono nomini et integritatis opinioni insidiantur. Ab his confictatus Bruno constat ex ejus epistolis, tam ad Paschalem pontificem quam ad S. R. E. cardinales, in quibus depellit quidem calumnias ipsi affixas, quod Paschalem e throno submovere cogitaret, adversarios ejus foveret, totamque turbaret Ecclesiam; sed eos, quos noverat sibi insensos, ut fratres semper coluit, nec verbo, nec scripto aliquid protulit, quod minorem charitatem et benevolentiam ostenderet. Qui ergo inimicos diligit, qui se persequentibus benefacit, cum ex Christi doctrina filius charissimus sit Patris, qui in cælis est, hujus filiationis amplissimas gratias sibi Brunonem promeruisse nemo dubitabit. Jam vero quod spectat ad zelum puritatis Christianæ fidei, ad morum sanctimoniam, ad cultum Dei et sanctorum, Brunonem ea viribus omnibus promovisse, concilia quibus præfuit, munera quæ gessit, scripta quæ edidit, æterno illi erunt testimonio. Hæc, et superiora animo reputans a singulari quadam planeque generosa Brunonis fortitudine abripior, is enim nullis pepercit laboribus, apud plures nationes magnosque principes ardua quæque negotia aggressus feliciter confecit, ille etiam injuriis, obrektionibus miris que infensorum hominum invictum animum objecit. Cum sibi conscius esset Bruno, nihil aliud quam Dei gloriam velle, eam in veritate justitiæque tuenda, in malis ad bonam frugem revocandis, in opportunis consiliis suppeditandis impavide prosequeretur. Hinc quid mirum, si ab invidia, ut perturbator Ecclesiæ, ut partium studiosus, ut suæ opinionis nimium tenax, insinulatus fuerit? ea est enim nobiliorum vicissitudo virtutum, ut qui eas oderint maledictis aspergant et ad opposita vitia traducant. Verum quemadmodum sol nebulas dissipat, easque non patitur sibi lucem eripere, ita virtus, suo splendore longe lateque coruscante, omnia sibi adversantia repellit. Alia plura addenda essent de fide, spe et charitate, quæ præcipuæ ac summæ in viro sancto requiruntur; cum autem tota Brunonis vita, cujus gesta huc usque complexi sumus, his maxime eluceat, et confirmet præclara documenta in 1, 2 et 3 cap. lib. II Sententiarum tradita uberius, non indigere probatione arbitramur.

CAPUT XV.

De S. Brunonis sapientia.

Cum plane intelligeret S. Bruno sacram Scripturam præter divinarum mysteriorum revelationem, atque legislationem, humanarum etiam cognitionum thesauros continere, nihil reliqui fecit, ut illis se eromaret facultatibus quæ mentem excolunt animumque perficiunt. Hinc est, quod dialecticam, ethicam, historiam, chronologiam, artem oratoriam

A et poesim insuper eum prosecutum fuisse, ejus scripta abunde testantur. Hujusmodi autem facultates ancillas vocat S. episcopus supremæ dominæ, nempe scientiæ Dei, cujus arcana earum ope feliciter investigantur aliisque percipienda traduntur. Pluribus quidem in locis sophismata et cavillosas argumerationes redarguit, quibus utuntur hæretici, ut incautos decipiant, et ratiocinatione, velut Lydio lapi e, nos uti debere docet, non ad obtegendum errorem, sed ad manifestandam probandamque veritatem. Præcepta vero moralia frequentissime tradit, quæ non solum mandatis evangelicis omnino sunt consentanea, sed ex probatoribus ethicis deprompta, Platone scilicet, Aristotele, Seneca, quos in deliciis habuisse videtur. Ad historiam pariter B sacram incubuit, eamque primum in divinis libris, deinde ex lectione Philonis, et Josephi, aliorumque scriptorum Hebræorum sibi comparare studuit; eique profanam adjunxit, cum ritus, fabulas et sententias gentilium auctorum usurpare consueverit, si quid utilitatis ad rem suam ab ipsis conferri dignosceret. Cum scripta ejus colligeremus S. episcopi historiam item naturalis, minime nescium fuisse cognovimus, siquidem cum de plantis, de arboribus, de lapidibus, de animalibus agit, apposite eorum proprietates, virtutes, indolemque describit, ut ex Theophrasti, Plinii, Dioscoridis, aliorumque similium promptuariis eas desumpsisse conspiciatur. Rectum insuper Chronologum Brunonem dicam; cum in annorum computatione, in qua tot tantique scriptores erravere, ipsam cum tutoribus chronologis consentire demonstrabimus. Neque in scribendo, ubi opus fuit, lepores, venustasque poetarum neglexit; præcipue in Expositione super Canticum canticorum, ut sacri scriptoris imaginibus, dictisque allegoricis se conformaret. Fateor equidem nonnullas vulgares opiniones, et commenta quorundam Brunonem adoptasse; sed danda est venia ætatis illius scriptoribus, cum critices leges nondum in scribendo lucem et normam præstarent. Carminibus utique Brunonem nostrum delectatum fuisse auctores aliqui affirmant, et specimina esse possunt versus illi, qui in Expositione Psalmi et leguntur, quamadmodum hi diversi metri, quibus S. commentator speciosiora Cantici canticorum complexus est. An vero fuerit disertus orator S. Bruno orationes ejus, homiliæ scilicet, et sermones luculenter demonstrabunt. Verum hæc studia, quæ mentem illuminant, animumque oblectant, ab excolendis gravioribus disciplinis eum non avocarunt; cum in jure canonico et civili plurimum valuisse compertum sit. Re quidem vera cur summi pontifices tot legationes ei demandarunt, nisi quia ipsis constabat, quantum in scientia canonum Bruno excelleret; quantaque prudentia, et doctrina in difficilioribus negotiis judicium ferret? Quædam ex multis hic tantum referam. Cum in Galliis pontificiæ legationis officio fungeretur, eique delata esset causa dissolutionis matrimonii, quam petebat Machildes Gallerano Piu-

lippi Crassi a cubiculis nupta, et utraque persona A
absens esset, episcopo Parisiensi injunxit Bruno, ut
utramque partem die competenti ad causam voca-
ret, apud quem, cum viâ et metus gravis probatus
fuisset, judicata est causa in favorem Machildis.
Hæc habentur ex epist. 161 S. Ivonis Carnotensis
ad Humbaldum episcopum Antissiodorensis. In
concilio autem Pictaviense, cui Bruno S. R. E.
legatus præerat Bertrandum archiepiscopum de
Simonia convictum deposuit, atque in ejus sede
Riccardum cardinalem abbatem S. Victoris colloca-
vit. Tandem etiam jurisprudentiam Brunonem sibi
sociam adscivisse dicemus, quod constat ex codice
ms. archivi Casinensis, in quo compendiose quædam
legum civilium collectio continetur. His ergo præsi-
diis episcopale munus maxima cum gloria, populi
que sui utilitate perfectus est Bruno, ecclesiamque,
doctissimis scriptis suis illustravit. Hæc inter, plures
scriptores deperditum ejus in Isaiam commentarium
valde deplorant; cum enim nemini ex prophetis al-
tius et copiosius divini Reparatoris mysteria et sa-
cramenta revelata fuerint, eorum interpretatio ut ex-
positio tentari nequit, nisi ab eo qui amplissima pol-
leret divinarum rerum cognitione, et qui vetustiores
interpretes plurimi habitos consulisset. Fertur ex
his Brunonem præcipue S. Ambrosium sibi ducem
proposuisse, sed cum hoc usque utriusque S. Patris
illustrationibus careamus, eorum sapientia et labore
frui non possumus, deprecamur tamen qui maximis
bibliothecis præsent, ut ad hæc comparanda sacræ
doctrinæ monumenta omnem curam impendant.

CAPUT XVI.

De dilectione S. Brunonis erga ordinem S. Benedicti.

Nemo hactenus gestorum S. Brunonis illustrator
de amore atque existimatione ejus erga sanctissimum
Benedicti institutum tractavit. Cum autem sin-
gularis et eximia fuerit toto vitæ suæ tempore in
illum monachorum cœtum ejus dilectio, peculiari
hac dissertatione eam prosequi jure meritoque deli-
beravimus. Et quidem quod Bruno nobili genere na-
tus, non puer a parentibus oblatum, sed liber, et
adultus, non ængusto exstimulatus patrimonio, nec
obscurus in sæculo, nec spe dignitatum illectus, sed
jam duplici canonicatu insignitus, et episcopus con-
spiciuæ sedis ordinatus, a summis pontificibus ob
præclaram sapientiam magni habitus monasticam
professionem summo cum desiderio amplexus sit,
atque illud vitæ genus cæteris prætulit; hoc certe
non nisi spectatissimis S. Benedicti devictus virtuti-
bus, quarum filios ejus imitatores conspiciebat, est
ascribendum. Id etiam spectabilem virum permovere
potuit, quod temperata legum Benedicti observantia
ei arriserit, cum unusquisque cœnobita ad spiritua-
lem sui profectum incumbere valeat, et non defi-
cientibus commodis, ipsi liceat graviora studia ex-
colere, suasque lucubrationes ad posteritatem tra-
ducere. Factis hoc ostendit S. Bruno; cum dimissa
episcopatus Signiensis administratione, et monachus
in Casinensi solitudine receptus, majorem scripto-

rum suorum partem exaravit, quibus, quantum de
Ecclesia meruerit, eam doctis in sacram Scripturam
commentariis locupletando, jam diximus; et hic
rursus prædicare supervacaneum judicamus. Sed
et hoc maxime in ejus admirationem nos abripit
quod tam cito prodigium veluti sanctitatis fieret
adeo ut, post paucos regularis professionis annos,
consentientes monachi omnes supremum cœnobii
regimen illi detulerint. Tanti sane in conspectu Ro-
manæ Ecclesiæ, qui hujusmodi dignitate exornati
essent, habebantur, ut non solum cardinales, et
episcopi fierent, sed ad summum etiam pontificatum
assumerentur. Et ne vetustiora memorem exempla,
illis iisdem temporibus fuisse celebris abbas Desi-
derius, pontifex postea Victor III appellatus,
et Gelasius II, Leo Ostiensis, et Reinakus abbas
cardinales, pluresque alii, qui non minus cœno-
bium Casinense, quam ordinem Benedictinum
universum illustrarunt. Cum igitur Bruno sapientia
et sanctitate maxime eniteret, quibus amorem
et venerationem magnorum principum sibi conciliavit,
haud difficile illi fuit largitiones plurimas ab
eisdem impetrare, non ut suis commodis consuleret,
sed ut Casini redditus et facultates amplificaret.
Quam sæpe etiam ab ejus ore S. Benedicti laudes
resonabant, ut modo Spiritum sanctum per eum
locutum fuisse diceret, maximeque habendas ejus
sententias; ita serm. IV, lib. II Sententiarum;
aliquando humilitatem ejus exaltabat, quod laneis,
vilibusque gloriaretur indumentis, et paupere su-
pelectili uteretur, idque in serm. 19 ejusdem libri,
cui titulus *De abstinentia*. Alias parentem suum,
quo Benedictum nomine non raro vocat, inter præ-
cipuas S. Ecclesiæ columnas, apostolos scilicet Pe-
trum, Jacobum, et Joannem, ac primos inter mar-
tyres, Stephanum, et Laurentium collocare non
dubitavit lib. I Sentent. cap. 4, quem etiam cum
austeritatis et abstinentiæ portentis, Anthonio,
Paulo, et Hilarione comparavit lib. II Sentent. c. 9.
Præterea ipsam S. Benedictum serm. 2 De confessoribus
lib. VI Sentent. Salomone sapientiore appellavit, et non
de sapientia hujus mundi, quæ stultitia est apud Deum,
ad quam iste nunquam accedere voluit; sed de illa sapientia,
quæ vera est, et quæ ducit hominem ad vitam æternam. In
eodem autem sermone tam præcipuis vivisque coloribus
totam S. Patris sui institutionem describit, ut cum ea
Brunonis diebus integra et inviolabilis servaretur,
hoc uno testimonio refutatur quidquid contra monachos
Benedictinos ab iniquis scriptoribus commentatum est.
Ille enim sibi proposita imagine reginæ Sabe, quæ domum
Salomonis regis ingressa obstupuit, cum tantum rebus
omnibus ordinem, splendorem et decus conspiceret, hæc
luculentissime tradidit: « O si regina ista Saba venisset
ad S. Benedictum, et audivisset sapientiam ex ore
ejus, famulos, ministros ejus, alios, et fratres ejus,
mensas, et cibos ejus, qualiter omnia sunt ordinata,
quam bene disposita, quomodo omnibus est

cor unum, et anima una, et nemo dicit aliquid esse
 suum, sed sunt illis omnia communia, quomodo se
 diligunt omnes, quomodo sibi invicem obediunt om-
 nes, quantus amor, quanta charitas est inter omnes,
 quanta dilectio. Si, inquam, illa regina Saba, tam
 prudens, tam sapiens, tam religiosa, tam Deo devota,
 hæc omnia videre potuisset, vere totum spiritum
 amisisset, quia S. Spiritus gratiam accipere meruis-
 set. Hinc arbitror ortam in Brunone magnam illam
 hæsitacionem, tunc cum actum fuit de ejus reditu
 ad Signiensem Ecclesiam; retinebat enim eum
 S. Benedicto addictum ejus filiorum sancta conver-
 satio, legum optimarum perfecta observantia, pre-
 cium studiorumque æqua distributio, summaque Deo
 vacantis animi tranquillitas quare opus fuit, pontifi-
 cia auctoritate, suique populi nunquam intermissis
 precibus, ut cœnobium Casinense relinqueret, et ad
 episcopale munus rursus obeundum rediret.

CAPUT XVII.

De canonizatione S. Brunonis.

Vix Bruno e terrena ad cœlestem patriam migra-
 verat, cum crebris miraculis sepulcrum ejus glorio-
 sum ac celebre redderetur id plane testantibus
 chronista Casinensi et anonymo, ut sanctus colli-
 cepit, et haberi non modo in Ecclesia Signiensi, sed
 a monachis etiam Casinensibus. At Deus, qui servum
 suum supremis honoribus exornari volebat, cum in-
 signioribus portentis fama ejus, et celebritas, nec
 non populorum concursus ad illius patrocinium im-
 plorandum in dies augetur, Lucium III pontificem
 permovit, ut juxta sanctiones ecclesiasticas, pro-
 batis Brunonis virtutibus et prodigiis, solemniter
 ac celebritate sanctorum nomine cultuque decoraret.
 Hujusmodi religionis actus, quem Romæ pontifex
 adimplere poterat, ut solemnior fieret, ipse cum
 tredecim cardinalibus, quorum nomina sub bulla
 canonizationis adnotata sunt, Signiam se contulit,
 et in cathedrali ecclesia, in qua Brunonis reliquiæ
 asservantur, sanctorum fastis apostolica auctori-
 tate eum ascripsit. In eodem templo exstat mar-
 moreum hujusce canonizationis monumentum, quod
 ita se habet :

MEMORIÆ ÆTERNÆ BEATI BRUNONIS

QUEN LUCIUS III, P. M. CARDINALIUM ET EPISCOPORUM

CONVENTU SIGNIÆ IN ECCLESIA B. MARIE

UBI DEFUNCTUM CORPUS QUIESCEBAT

INTER SANCTOS JUSSIT ASCRIBI

ANNO AB EJUS ABCESSU LVIII.

S. P. Q. S.

Quo ad annum hujusce celebritatis errasse de-
 monstrant Bollandiani auctorem appendicis ad Chro-
 nicon Casinense, qui a Lucio III factam asserit an-
 no 40, post Brunonis obitum, et tempore Bartholo-
 mæi Signiensis episcopi. Utrumque falsitate laborat;
 primum quidem, quia Lucii papæ III electio contigit
 die 29 Augusti an. 1181, ac proinde cum annis 58,
 distet a transitu Brunonis ad cœlos, fieri nequit ejus
 apotheosis anno ab ejusdem obitu 40, sed 58 Lucii
 III, pontificatus anno primo. Alterum vero non mi-

nus falsum apparet, quod Bartholomæus Lucio III
 conjungitur, et episcopus Signiensis dicitur, cum ille
 pontifice annis fere 70 posterior fuerit, ut ex
 Ughelli Catalogo constat. Fuit tamen Petrus ab Ale-
 xandro III creatus Signiæ antistes, quartus a Bru-
 none. Nec omitienda videtur præclara alia honoris,
 specialisque cultus significatio; Honorius enim III
 Signiam ad hoc advenit, tribus eum cardinalibus
 comitantibus, Petro scilicet episcopo Prænestino,
 Nicolao episcopo Tusculano, et Andrea episcopo
 Portuensi, ut aram S. Brunoni dicatam suis ipse
 manibus sacram faceret, pluresque reliquias SS. apo-
 stolorum, martyrum et virginum in ea collocavit.
 Hisce summis pontificibus de S. Brunone optime
 meritis accenseam Gregorium XIII, qui diocesi Si-
 gniensi an. 1584 indulisit, ut psalmodia et missa sub
 ritu duplici cum octava in die festo S. Brunonis
 celebretur. Ita constat ex litteris cardinalis Sirketi
 die 11 Junii 1584, Gregorii papæ an. xiii. Postquam
 ergo tot Romani pontifices S. episcopum Signiensem
 in vita, et post obitum præclarissimis dignitatibus
 et honoribus exornarunt, Bocci faciendi sunt scri-
 ptores illi qui non laudes ejus, sed detractiones ad
 posteritatem transmisserunt.

CAPUT XVIII.

De cultu sancti Brunonis.

Priusquam Bruno solemniter inter sanctos rela-
 tus fuisset, ut diximus in superiori capite, Signien-
 sis Ecclesia et cœnobitæ Casinenses eum peculiari
 cultu et honore prosequerantur. Sed sacra ejus apo-
 theosi a Lucio III peracta, et frequenter ad illius
 sepulcrum portentis coruscantibus, adeo Signienses
 amore et fiducia in S. Episcopum exarserunt ut illum
 in præcipuum patronum et protectorem sibi elegerint.
 Inde certatim non tam cives quam finitimi po-
 puli magnam vim auri contulerunt, ut majus tem-
 plum, ubi sacri ejus cineres colebantur, decentius
 restauraretur, et pretiosa suppellectili ornaretur.
 Accidit autem quod, cum Campania universa anno
 1557, sedente Paulo IV in Romana cathedra, ab
 hostilibus copiis, sub Albensi supremo duce invasa
 et depopulata fuisset, eandem calamitatem, suarum-
 que rerum direptionem et combustionem Signiæ
 civitas passa est. Cum igitur nihil ab incendiis, rap-
 pinis et vastationibus militaris licentia intactum
 reliquisset, etiam capsula argentea, in qua S. Bru-
 nonis reliquiæ asservantur, et bustum pariter
 argenteum sacrum caput ejus continens, eundem
 furorem subierunt, sed caput a theca extractum, ac
 lino involutum in quoddam sepulcrum projectum
 fuit. Quæ arte humana reparare poterant, quam
 ocus licuit, Signienses restaurare curarunt. At
 maxima in tristitia versabantur; quod pretiosiore
 beneficentissimi Patris sui monumento carerent, nec
 ubi requirerent indicium ullum haberent. Longa
 post tempora a Signiensi depopulatione die 10
 mensis Julii an. 1626, cum eodem in templo quod-
 dam sepulcrum reseratum fuisset, ecce in tenebris
 lux magna refulsit, mirabiliter irradians circa li-

neum velamen, quo S. episcopi caput tegebatur. Hoc insigne portentum cum statim episcopo innotuisset, eo iubente, clero ac populo lætitia gestientibus, elevatum est sacrum caput atque honorifico loco depositum. Ut autem per publicas tabulas portentosa capitis S. Brunonis inventio constaret, implorata a Romana sacr. Rituum congreg. facultate, vocati ad examen idonei testes, portentum, quod viderant, sacramento confirmarunt. Omnibus itaque persolutis riteque probatis, ut publicus cultus venerando capiti restitueretur, nihil amplius supererat quam Signiensis episcopus decretum scripto traderet. Cum diutius, quam par erat Petrus Corbellius antistes illud protraheret, novo coruscante prodigio, rem perficere compulsus est. Super mensam proprii cubiculi idem Petrus sacrum caput retinebat, at quodam vespere supervenientibus noctis tenebris, in eo quod decretum illud exararet, iterum idem sacrum caput fulgentibus radiis circumdatum, totumque cubiculum splendore implentibus ei apparuit. Nescio utrum plus timoris an admirationis Petro episcopo accederet, cum adeo in decernendis publicis honoribus S. Brunonis capiti tardus fuisset, quos tandem in Id. Nov. an. 1703, maxima celebritate, civibusque universis exsultantibus restituit. Hæc omnia docet marmoreum monumentum in majori templo erectum.

SEDENTE SS. CLEMENTE XI PONT. MAX.

VEN. CAPUT S. BRUNONIS HUIUS ECCLESIE EPISCOPI ARGENTIS THECIS, GEMMISQUE AB IMPHIS MILITIBUS IN EXCIDIO HUIUS URBIS ANNO 1557 DENUDATUM ET IN SEPULCRO DEJECTUM ET AN. 1626

MIRABILITER REPERTUM DIVINA LUCE CIRCUMFUSUM TANDEM DIVINO AFFLANTE SPIRITU

AD HUIUS CLERI, URBIS, ET DIOECESIS ENIKAS PRECES ILLUSTRISSIMUS, AC REVERENDISSIMUS DOMINUS

PETRUS COMES DE CORBELLIS FANENSIS

UTRIUSQUE SIGN. REFEREND., AC EPISCOPUS SIGNINUS PONDERATO PROCESSU, PROBATIONIBUS, PRODIGIIS EMINENTISSIMORUM S. R. E. CARDINALIUM

ET THEOLOGORUM VOTIS

MAGNA URBIS SIGNIÆ LÆTITIA

AD PRISTINUM CULTUM SOLEMNI RITU REDONAVIT

SAL. AN. MDCCIII TERTIO IDUS NOVEMBRIS.

Cum ergo tot, tantisque mirabilibus signis sibi datum e cælo patronum Signienses noverint, quidquid ad ejus honorem et gloriam conferre potest, liberalissime huc usque largiti sunt, eademque pietas, et liberalitas a patribus in filios propagatur. Quibus vero beneficiis hujusmodi cultus a S. episcopo rependatur, ipsi Signienses experiuntur, qui toties præsens habent ejus patrocinium, quoties pro cæli serenitate, vel pro opportunis pluviis, aut pro repellendis tempestatibus, supplicibus votis implorant. Quanto autem apparatu, populorum concursu, omnique genere solemnitatis dies festus S. Brunonis xv Kal. Aug. celebretur, præcedentibus Novembrialibus, quibus cives tantam celebritatem præveniunt, et sanctiorem reddunt, cum paucis referre

A nequeam, præteribo. Sed Astenses etiam, et Solerrienses, qui certatim S. Brunonem, ut diximus, civem suum sibi vindicant, suis in templis, erectis aris in ejus honorem, omni ecclesiastico cultu, ac festiva pompa die anniversaria transitus ejus ad cælum cum prosequuntur. Senis etiam in cujus Ecclesia cathedrali, ut diximus, Bruno canonicus fuit die 18 Julii cum officio et missa sub ritu duplici ejus memoria celebratur, et peculiari in veneratione habetur.

Decretum cardinalis SIRLETI concessionis officii S. BRUNONIS episcopi Signiensis De communi confessorum pontificum Signiæ civitati, et Diœcesi datum, cum lectionibus propriis ab eodem doctissimo cardinali approbatis.

Nos Guillelmus Sirletus presbyter cardinalis Tit. S. Laurentii in Pancerna, fidei facimus et attestamus S. D. N. D. Gregorium papam XIII, vivæ vocis oraculo nobis facto concessisse, et licentiam dedisse episcopo, et clero Signino in ipsa civitate, et diœcesi Signina publice et privatim recitandi officium in choro et extra infra scriptum S. Brunonis episcopi et confessoris sub ritu duplici cum octava.

« Dat. in palat. apost., in loco nostræ residentiæ, die 11 Junii 1584, pontificatus S. D. N. Gregorii pape an. XIII.

« LECTIO I. Bruno Soleriæ in Insubria non procul ab Asta civitate, Andrea, et Scylla parentibus honestis et religiosis natus, admodum puer religiosus viris monasterii S. Perpetui Astensis diœcesis in disciplinam traditus, in omni ecclesiastica doctrina mirabiliter profecit. Inde Bononiam studiorum causa missus, tum sæcularibus, tum divinis litteris egregiam operam cum navasset, doctoris nomen assecutus est. Cum autem in Etruriam, episcopi civitatis Senarum, cujus per id tempus nomen erat celebrerimum, visendi studio se contulisset, et ab eo est benigne acceptus, et in canonicorum majoris ecclesiæ collegium publico omnium gaudio allectus. Inde necessarii de rebus ab episcopo Romam missus quo tempore Gregorius VII regebat Ecclesiam, ac de eucharistiæ sacramento cum Berengario prava omnia sententiæ, gravis orta esset controversia, Brunonis fama commotus pontifex ab eo petiit, ut cum Berengario (frustra expertis aliis) ipse unus congregaretur, et argumentis, atque ipsa veritate convictum ab errore demum revocaret. Quod ille Dei fretus opibus, magnoque animo agressus, feliciter perfecit.

« LECTIO II. Pontifex spectata Brunonis constantia, et ejus adductus virtutibus, Petro Albanensi episcopo cardinali, a quo cum benigne hospitio fuisset acceptus, hominem hunc, inquit, majorem in modum tibi commendo, quippe qui Ecclesiæ magno est usui futurus. Ergo Romæ sacris initiatus, et ab ipso summo pontifice consecratus (quamvis invitus) Ecclesiæ Signinæ creatur episcopus. A qua sane Ecclesia incredibili omnium gaudio susceptus est, actæque publice Deo grates, qui talem pastorem sibi dedis-

set. Ille vero suarum morbos ovium statim curare aggressus, Adulphi præsertim Signini quondam comitis, ab eodem capitur, atque in vincula conjicitur. Custodiæ locus fuit castrum Viculum, a quo non longe abest Lepinus mons, ubi ipsa condita est Signia. Ibi vero gravia et atrocita multa perpessus, cum vehementissima siti laboraret, aquam sibi e proximo haustam puteo afferri jubet, quam cum libasset, melioris notæ vinum esse deprehendit. Eam qui attulisset verbis castigat, quod pro aqua vinum porrexisset. Ille vero jurejurando culpam deprecatur, cum itidem etiam frigidam jussus attulisset, ad episcopi benedictionem toties in vinum conversa est aqua. Eo miraculo percussus comes Adulphus, sui que facinoris conscius, ne peccando identidem culpam cumlaret, ac bonorum odium magno cum suo dedecore susciperet, episcopum custodia liberatum dimisit.

LECTIO III. — Fuit autem S. Bruno in sacrarum literarum lectione et meditatione valde frequens; quod ejus declarant egregiæ lucubrationes. Scripsit enim in quinque libros Moysi, in Judicium librum, in libros Regum, in psalmos David, in Cantica canticorum, in Isaiam prophetam, in Job, in Apocalypsim. Edidit quoque 155 quas ad populum habuit homilias, et sermones 69, in quibus et eruditio, et pietas ejus elucet. Cujus sanctitatem et sapientiam tanti fecit Paschalis II illi ut legationes in Gallias et Siciliam mandarit, ubi et Ecclesias ordinavit, et morum disciplinam restituit. Magnæ synodo Lateranensi habitæ laudabiliter interfuit, in qua legibus abrogatis iis, quas pontifex Romanus, cogente Henrico V imperatore, tulisset, invictus vehementissime studuit. Et cum sedisset in episcopatu annis 34, excessit e vita Signiæ xv Kal. Augusti an. 1125, ætatis annos 73, editis multis miraculis. Quem postea Lucius III P. M. Signiæ anno Natalis Domini 1183,

A quinquagesimo octavo post beati Brunonis excessum in sanctorum numerum retulit. In ejusdem postea honorem Honorius III an. Sal. 1223, pontificatus vero sui vii, Petro Prænestinensi, Nicolao Tuscanano, et Andrea episcopis cardinalibus administris aram suis ipse manibus solemniter dedicavit.

Opportunum ducimus hic referre decretum synodi Alexandrinæ die 12 Novemb. an. 1618 de mandato D. Erasmi Pallavicini ejusdem urbis episcopi, et apud Ferdinandum II Austriacum imperatorem apostolicæ sedis nuntii, quod ita se habet. Consuluit antiquitas, nec hisce temporibus abolevit consuetudo, ut illustrium virorum gesta publice commendarentur historiæ, quo perpetuo, quantum fieri potest, in sæculo vivant, quem nos morem probatum B prosequentes, memoriæ ac simul venerationi non modo vestræ, sed et cujusque posteritatis commendare contendimus virum, non solum ex gestis sæcularibus, aut virtutibus, humanisve scientiis illustrem; sed divinis etiam imbutum disciplinis, gloria æterna fruentem, ut merito in hominum memoria versetur, et digna veneratione colatur, qui ad gaudia transit angelorum. Cum itaque beatus Bruno Signiæ civitatis episcopus ex oppido Solerit hujus diocesis, ex cujus etiam symbolo hanc ipsam civitatem constructam fuisse non ignoramus, gloriosam originem duxerit, congruum nobis visum est, ut tanti sancti in tota Alexandrina Ecclesia pietatis argumento officium recitari debeat. Quo circa præsentis decreto ordinamus, ut in festo ipsius sancti, qui ex martyrologio Romano celebrari consuevit die 18 Julii, fiat officium de ipso sancto Brunone episcopo et confessore duplex cum octava. Hujusmodi autem officium omnino fiat tam in ecclesia quam extra, ac etiam tam publice quam privatim, ac propterea sancimus ut quotannis in Calendario referatur. C

TESTIMONIA SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

DE SANCTO BRUNONE.

I.

Petrus diaconus monachus Cusiensis, De viris illustribus Cusiensibus, cap. 34.

Bruno Signiensis episcopus et Cassinensis abbas, insignissimus et splendidissimus Ecclesiæ defensor, et doctor, inter multa et præclara ingenii sui monumenta scripsit (69) rogatu Signiensium canonicorum Expositionem super Psalterium, super Genesim,

(69) S. Bruno in præfatione ad commentarium super Psalmos aliter monet de iis, qui eum ad psalmodum expositionem impulerunt. Facto enim verbo de prima expositione, alterius sic meminit: « Rogatus igitur ab amicis, et præcipue a Peregrino venerabili abbate dedi operam, ut hæc quoque sicut illa propriam haberet interpretationem. » Hic est commentarius in psalmos, quem hoc in volumine complexi sumus. Erravit ergo Petrus Diaconus di-

D super Exodum, super Leviticum, super Numerum, super Deuteronomium, super Cantica canticorum, super Judicium (70). Fecit et sermones hos: De laudibus Ecclesiæ in dedicatione Templi, De paradiso, De arca Noë, De tabernaculo fœderis, De templo Salomonis, et De muliere, per quam Ecclesia significatur; De civitate S. Jerusalem, De basilicis quæ ab episcopis dedicantur. Item De Evangeliiis; de ornamentis Ecclesiæ, De fide, De spe, De charitate,

cens precibus canonicorum Signiensium elaboratam fuisse illorum expositionem.

(70) In cap. 2 Prolegom. I, ubi dictum fuit Petrum Diaconum inter adnotata S. Brunonis opera, mentionem non habuisse de ejus comment. in prophetam Isaiam, addi debebat hoc in catalogo, in quo proprius hujusmodi mentionis erat locus. Cæterum in Vita ejusdem sancti Petrum Diaconum Isaiæ expositorem dixisse fatemur.